سەرەتای دەست پێکردنی جەنگ

زەردەشت پێی نایە ناو مەیدانی جەنگ، جەنگ لەتەک تاریکی، ناحەزی، درۆ، ستەم، وێرانی و بێدادی و دامەزراندنی ڕاستی، داد، تیشک، جوانی و سازکەری. بەڵام لە هەمان گاڤی یەکەمی گۆڕەپانی نەبەردا، لە هەمبەر خۆی دەریایەک دژواری و ئاستەنگی بینی. بەڵام ئەم دەریا تۆفانی و پڕ لە شەپۆلی سامناکە نەیتوانی ترس و هەراس بخاتە ناو دڵی زەردەشتەوە و هەروەها بیخاتە ناو دوودڵی بۆ بە ئەنجام نەگەیاندنی خەبات و ئەرکی پیرۆز و مەزنی. بە هەمان چەشن کە زەردەشت ڕۆژێک ڕووی کردە چیا و مێهراوی گۆشەگیری بۆ تێگەیشتن و ناسین و چۆنیەتی و کردنەوەی گرێ کوێرەکانی ژیان و هەستی بە گشتی، ئیمرۆش باش دەیزانی کە خەباتی گەورە خۆی لەتەک تاریکی، نەزانی و ستەم، لە ئاگایی و زانیین دەست پێدەکات، لە ئاگادارکردن، وریاکردن و بەخەبەرهێنانی مێشک و خێرەتی خەفتوو و پاککردنەوەی ژەنگاوی دێرینەی نەزانی لە رامانی کۆمەڵان. چاکیش دەیزانی کە پێش لە هەر چتێک و هەڕ کارێک، دەبێت کۆمەڵان هۆشیار بکاتەوە. وریا و ئاگادار لەو بڕوایانەی کە هەیانە و لەو باوێڕانەی کە دەبێت بیانبێت. دەشێ سستی و بێپایەیی و بێبناغەیی بڕواکانیان پێ نیشان بدات و باوەڕێک کە لە سەر کۆڵەکە و ستوونی زانست و رامان و ژیری دامزرابێت پێیان بناسێنێت. دەبێت ژیانی ڕاستی و ئەهۆرایی و ژیانێک کە خێرەت و رامانی پاک و ڕاستی، پایە و بنچینەیەتی بە کۆمەڵان فێر بکات و پێیان بێژێت و هۆشیار و وریایان بکاتەوە کە ژیانی ئێستایان چییە و چۆن و تا چ ئەندازە و ڕادەیەک لە ژیانی ڕاستی و دروستی دوورن.

گەرەکە بۆ خەڵک ستەم، بێداد، دزی و حەزی و ئەو ناڕاستیانە کە ژیانیانی گەمارۆ داون ئاشکرا بکات. دەبێت کۆمەڵان ڕابهێنرێن و بزانن کە لە چ دۆژەیەکدا دەژین و سازکەران ئەم دۆژەیە کێن و لە چێکردنی ئەم دۆژەیەدا چ سوودێک دەبینن. هەروەهاش دەبێت لە بەرامبەر ئاشکراکردنی ئەم دۆژەیە، ئەو ژیانەشیان بۆ ئاشکرا بێت کە ژیانێک هەیە تەنیا لە مێهرەبانی و خۆشەویستی و داد و ڕاستی هەڵدەقوڵێت. دەبێت هەوڵ بدرێت کە زەریفی و ناسکیی دیمەنەکانی ئەو ژیانە بێتە بەر چاویان و فێر بکرێن کە ژیان جوان و بێهاوتایە، بەو مەرجە کە ڕۆشنایی و پاکی و ڕاستی هەبێت، کشتوکاڵ و سەرسەوزی و شادی و خوڕەمی هەبێت، داد و دادوەری هەبێت. دەبێ کۆمەڵان تێ بگەن کە کۆیلەتی، ستەم و دزین، تاڵان، درۆ، داگیرکاری، دەستدرێژی، کوشتن و بڕین، هەمیشەیی نین و ڕۆژێک دەبێت لە ناو بچن و ئاسایش و ئاشتی سەقامگیر بێت. مەردوم پێویستە ڕوو بکاتە بیر و بۆچوون و رامانی ڕوون و دروست و سازکار و و بە بڕوایەکی پتەو و ڕاوەستاو لەتەک خراپییەکان دژایەتی و خەبات بکات و خۆیان بە شتی پاک و چاک نزیک بکەنەوە. مرۆڤ دەتوانێت بەو ئاستەی هۆشیاریە بگات، تەنیا پێویستە بە هێزی گەڕیین و گەیین و توانامەندی خۆی بڕوای تەواو پەیدا بکاتەوە. ئەگەر زانا بێت و بەم زانینەی خۆی پابەند و پایەدار بێت و بڕوای هەبێت کە ترازووی دادی فەرمانڕەوا بە سەر بوون و ژیاندا، بێ هیچ کەموکووڕی هەموو شتێک دەڕژێنێتە ناو تای ترازووی زەمەن،

هەڵیدەسەنگێنێت و لەیەکی دەدات و لە کۆتایی بڕیاری چارەسازی خۆی دەدات و بە کاریشی دێنێت. ئەگەر خەڵک ئەم یاسا و دەستووره پۆڵایانەی زاڵ بە سەر هەستی و ژیاندا بزانێت و بۆ گەیشتن بە ئارمانجی خۆیان بە دڵ و گیان تێ بکۆشن، بێگومان لە کار و خەباتی مەزنی خۆیدا سەرکەوتوو دەبێت و ئەو مەشخەڵ و چرایە کە ڕابەر و ڕابەریی بۆیانی داگرساندووە، دەبێتە هەتاوی هەتاهەتایی و هەمیشە ڕووناکیان. گەلان دەبێت هۆشیار ببێنەوە، هۆشیار و زانا لە ڕابردوو، هۆشیار و زانا لە ئێستا و هۆشیار و زانا لە داهاتوو. زانا لە داوەری و پێواندن و هەڵسەنگاندنی ترۆپکی هۆشیاری هەستی و هێزی ئافەرینش. زانا و هۆشیار لە داوەری و بڕیاری ڕاستەقینە و دروستیی هەڵسەنگاندنی ترۆپکی هۆشیاری هەستی و هێزی ئافراندن.

ستەمگەران و چەواشەکارانو جادووگەران و میران کەوتبوونە جموجووڵ، ترس لە دڵەکانیان نیشتبوو. ئەوانەی کە تا دوێنێ وەک پۆڵا ڕاوەستاو و پتەو دەبینران و وەک زەمان فەرمانڕەوایی و شکۆمەندی خۆیان بە هەمیشەیی دەزانی، ئێستا بە چاوێکی نیگەران و دڵێکی لەرزۆک و هەراسان گۆڕانکاریەکانی دەوروبەری خۆیان دەدی. دەبینن و تێدەگەن کە ئەو نمامانە کە لە بەر تیشکی ڕووناکی گوفتار و هزر و ژیری زەردەشت، قەتماخە و قوری سەخت و توندی بڕواکانی کۆنیان دەشکێنن و سەر دەردێنن و بە لەزوبەز چەکەرە دەکەن و باڵا دەکێشن و دەپشکۆن و بە پێچەوانەش داری بڕواکانی کۆنیان پووچەڵ و هەڵۆڵ دەبن و لە ناودا دەپەرتووکن و دادەڕزن و دەشکێن و دەکەون. ئەوان دەبینن و تێدەگەن کە لە هەر شوێنێک بێت بیروبۆچوونەکانی زەردەشت، پاکان و ڕاستان بۆ لایەنی خۆی ڕادەکێشێت و دەیانخاتە جووڵان و گەشەکردن و خەبات و بەرخۆدان. ئەوان دەبینن و تێدەگەن کە هەرچیزەمان تێپەڕ دەەێت توانا و هێزیان کەمتر دەبێت و تونای پاکان و چاکان و بەهدینان خورتتر و فرەتر دەبێت. بۆیە کەوتنە ئەندێشەی لەناوبردنی زەردەشت و یارانی. سەیرە! سەیرە تا دوێنێ زەردەشت و هەموو هاوڕێیانیان بە هیچ و کەم دەزانی و گاڵتە و سووکیان پێ دەکردن، بەڵام ئیسە شەو و ڕۆژ ئارمیان لێبڕاوە و بەردەوام لە بیری لەناوبردنی زەردەشت و یارانین. زەردەشت وەک خۆر دەدرەوشایەوە و وەک هەتاو بە هەر شوێنێک پێی دەنا هزر و دڵ و گیان و مێشکی خەڵکی گەرم و ڕوون دەکردەوە و بیر و مێشک و گوفتار و کرداریانی بۆ ڕێگەی ڕاست هاندەدا و هەروەها ئەوانی لە ستەمگەران و جادووگەرانی فریوکار دوور دەخستەوە و شالوودەی ژیانی ستەمگەرانی سست و بێپایە دەکرد. زەردەشت لە برامبەری بەرەی نەیار و کۆیلەدار و درۆزن و جادووگەر ڕادەوەستێت و بە دلێری و ڕاشکاوی هۆرەی گرئاویی دەخوێند:

ئەی بەدئاوەزان..!
هەمووتان و ئەوانەش کە بە خیرەسەری
ستایشتان دەکەن،
هەموو ئەو کردارە دوو ڕووانەتان،
لە درۆ و خۆویستییەوە سەرچاوە هەڵدەگرن،
بۆیە ناوتان لە هەفت کیشوەردا
بە بەدناوی و خراپەیی
زڕاوە.
گاتا، هاتی 32، سروودی 3

ئەی چەواشەهزران..!
رامانی کۆمەڵتان
ئاوەها پەریشان کردووە و شڵەژاندووە،
کە خراپترین هەڵسوکەوت دەکەن،

لە رامانی پاک دووری دەکەن و
ڕوو لە دۆستایەتی خراپەکاران دەکەن و
لە هزری ئەهۆرایی و
ڕاستی و پاکی ڕادەکەن.
گاتا، هاتی 32، سروودی 4

ئەی بەدئاوەزان..!
ئێوە بەم چەشنە،
جڤاکتان خاپاند
بە کرداری گومڕێیانە،
بە رامان و گوفتار و کرداری نالەبارانە و
مژدەی سەروەری و مەزنی،
ئەوانتان لە ژیانێکی خۆش و
بەختەوەرانە بێبەهرە کرد.
گاتا، هاتی 32، سروودی 5

لەوانەیە تاوانبارێک،
بە کرداری ناشیرینی خۆی،
بە سەرکەوتنێک بگات و ناودار ببێت،
بەڵام ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
تۆ کە هەموو شتێک لە یاد دەمێنێت،
لە باشترین رامان ئاگاداری و
دەشزانی کە لە ئەنجامدا،
لە بەر تیشکی شکۆداری تۆدا،
ئایینی ڕاستی فەرمانڕەوا دەبێت.
گاتا، هاتی 32، سروودی 6

هیچ یەک لەم تاوانبارانە،
لە مانای پڕنرخی کار و گەشەسەندنەکەی،
ناگەن،
مەگەر ژیان بە ئەزموونی تاوێنەری خۆی
فێریان بکات.
ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
تۆ باشتر لە هەموو کەس
لە ئاکامی ئەم کەسانە ئاگاداریت.
گاتا، هاتی 32، سروودی 7

بێجگە لە جادووگەران دوو دەستەی دیکەش هەبوون کە دوژمنایەتی زەردەشتیان دەکرد، ئەمانەش کەرپانەکان* و کاویەکان* بوون. زەردەشت لە هەمان کاتدا جادووگەران لە بەربەرەکانێ بوو، لەگەڵ ئەم دوو دەستەی تریشدا خەریکی جەنگ بوو. کەرپانەکان فەرمانڕەوای باوەڕ و مێشکی کۆمەڵان بوون، کاویەکانیش فەرمانڕەوای ژیان و ڕامیاری و ئابووریيان. دوو هێزی چەوسێنەر و تەواوکەری یەک کە دەستڕەنجی گەلانیان هەڵدەلووشی. کەرپانەکان بەڕێوبەرانی ئایینی ڕۆژپەرستی بوون. لەم ئایینە هەتاو و تیشک کە بە مێهر دەناسریا، لەتەک دیاردەکانی دیکەی جیهانیان بە خودا دەزانی. کەرپانەکان بە هێندێک ورِینە کە بەردەوام بۆ ڕۆژ و یەزدانەکانی دی دەیانخوێند و بە چەشنی جۆراوجۆر ستایشتیان بەرپا دەکرد و ترسی خواکانیان دەچاندە ناخی دڵی کۆمەڵانەوە تا لەم ڕێگەیەوە ئاسانتر بتوانن بە مەبەستە سوودپەرستانەکانیان بگەن و دەستەڵاتداریی خۆیان هەمیشەیی و پابەرجێ ڕاگرن. ئەو خودا ڕەنگاوڕەنگانە کە کەرپانەکان لە ناو مێشک و باوەڕی گەلیان دەسەپاند و بەردەوام بۆ جێگیربوون و ڕیشەدارکردنی کۆششیان دەکرد ئەمانە بوون:

میترا* یا مێهر خوای مەزن، هەزار چاو و هەزار گوێی هەبوو. میترا هەموو بەیانییەک سوار گەردوونەکەی دەبوو، چوار ئەسپی شەوقدار گەردوونەکەیان ڕادەکێشا و لە چیای هەرەبەرزە* دەردەکەوت و بە گورزی سەد گرێ و سەد دەمی تیژ کە لە زێڕی سەخت و تەو ساز کرابوو، دەچوو بۆ جەنگی دێوان. میترا زرەێیکی زێڕی لە بەردا بوو و سپەرێک بە دەستەوە، بە قامچی گەردوونەکەی لێدەخوڕی. لە نێو گەردوونەکەیدا هەزار تیر و کەمانی چاک ئامادە بوو کە تیرەکانی بە توندی و خێرایی خەیاڵ بەرەو دوژمن و دێوان دەهاویژت، هەروەها هەزار تەورزین دوودەمی پۆڵا و هەزار خەنجێری دوو سەر و هەزار ... دیکەی لە ناو گەردوونەکەی هەبوو.

کەرپانەکانی ئایینی ڕۆژپەرستی هەمیشە دەستی نیایشتیان* بەرز دەکردەوە و ستایشتی میتایان بەم چەشنە دەکرد: ئەگەر مەڕ و ماڵاتێک ڕفێندرا، خوای دلێری ئێمە کە خاوەنی چیا و دەشتەکانی پان و بەرینە، تاو دەداتە سەر دزەکان و مەڕ و ماڵاتەکەمان ڕزگار دەکات. کەرپانەکان خوایان بەمجۆر بۆ خەڵک پێناسە دەکرد: مێهر خوای مەزن، خاوەنی چیا و دەشتەکان، سامان و دارایی و گوند و شار و وڵات و پاتشایە. ئەو کەسێکە کە جەنگاوەران لە پشتی ئەسپەکەی نوێژ دەکەن و بۆ هێزی ئەسپەکانیان و تەندروستی خۆیان نیایشتی ئەکەن تا بە سەر نەیارانیاندا سەرکەوتوو بن. میترا کەسێکە دێوەکان سەرکوت دەکات و وڵاتی دوژمن لە ڕێگای ڕاست دوور دەخاتەوە و فەڕ و شکۆیان لێ دەستێنێتەوە و ترس و سەرلێشواوی دەخاتە ناو دڵیان. کەسێکە هەزار دیدەوانی* هەیە و بە هێز و توانامەندە و ئاگادری هەموو شتێکە و هیچ کاتێکیش فریو نادرێت. کەسێکە کۆڵەکەی ماڵەبەرزەکانی ڕاگرتووە و دارەڕای خانووبەرەکان پتەو ڕادەگرێت و بە کەسانێک مەڕ و ئاژەڵ و دارایی دەبەخشێت و ئەگەریش برەنجێت ماڵەکان تێدەپێنێت و زمانی مرۆڤی درۆزنی لە زاریان جودا دەکاتەوە ... دیان شتی دیکە. ئەمانە پێناسە و تایبەتمەندییەکانی خواکانی ئایینی ڕۆژپەرستی بوون و کەرپانەکانیش ستایشتی ئەمانەیان لە ناو دڵی خەڵکدا جێگا دەکردەوە.

ئەم هەلومەرجە بەم چەشە بەردەوام بوو تاکوو زەردەشت وەک ئەستێرەی گەش لەناو ژیانی پەیدا بوو و بە گوفتارێ دڵنشین و دڵگیرەکانی، جەنگی لەتەک درۆزنان دەست پێ کرد. زەردەشت بە جێگای پەژراندنی کوێرکوێرانەی باوەڕ کۆنەکان لەمەڕ یەزدانەکان، ساڵانی ساڵ بیری کردبووەوە. ژیری و مێشکی خستبووە کار و لە ئەنجامدا خودای ڕاستی لە ناو هۆشیاریی تەواودا ناسی. خودای زەردەشت ئیدی خاوەنی خەنجێر و کەمان و شمشێر و نێزە و گورز ئاگری بەدەستەوە نەبوو، سواری گەردوونە نەدەبوو و سەری دوژمنانی جودا نەدەکردەوە و ئەوانی بە ئاگری تووڕەیی و ڕکی خۆی نەدەسووتاند و سزایانی نەدەدا. خودای زەردەشت هێزی خێرەت و هەنجاری ئافراندنە. تریفەیە، ترۆپکی هەموو تریفەکانی سەر زەوی و ئاسمانەکانە، تریفەی هەرمانە*، ئاوەزی هەستی و هەنجاری بوونە. زەردەشت خودای بەو جۆرە کە لە ئاسماندا بە سەر گەردوون بروانێت و دانیشتبێت نەدەدی. خودای زەردەشت هێزی ئافەرینشت و هەموو دیاردەکانی ئافراندنە، خودی هەستی و هەموو دیاردەکانی هەستی یە. زەردەشت بە پێچەوانەی خۆرپەرستان و مێهرپەرستان کە خودایان لە

زاری بەڕێوبەران دەناسی، بە خەڵکی ئامۆژگاریی دەکرد کە ببینن و ببیستن و بیر بکەنەوە و بە تیشکی هزر و رامان و بە ویناوی* خۆیان خودا بدۆزنەوە و بیناسن. ئەو خودایە کە هێزی ئافراندنە و پرشکی ئافراندنی لە هەموو دیاردەکانی هەستی بەدی دەکرێت. زەردەشت دەیفەرموو:

ئەوە کە لە سەرەتادا،
بە هزری خۆی،
ڕۆشنایی بە گەردوون بەخشی و
بە خێرەتی خۆی
هەنجاری بوونی ئافراند،
تا چاوەدێر و پشتیوانی،
رامانە هەرە باشەکان بێت.
ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەی ئەوەی کە مینای یەکسانیت..!
بە هێزی پیرۆزی مینووی خۆت،
ڕووناک و سەرفرازمان بکە.
گاتا، هاتی 31، سروودی 7

ئەی مەزدا..!
کاتێک کە لە رامانی خۆم ورد بوومەوە،
تێگەیشتم کە
تۆ سەرەتا و سەرئەنجامی بوونی،
تۆ سەرچاوەی رامانی پاکیت.
ئەو کاتەی کە بەویناوم تۆ بینی،
لەوە گەیشتم کە تۆی
بەدیهێنەری ڕاستیی ڕاستەقینە،
هەر خۆت داوەری دادگەری هەموو کردارێکی ئەم جیهانەی.
گاتا، هاتی 31، سروودی 8

کێیە، ئەو جوانمێرە بە شکۆیە
کە پێشتر من فێر بکات،
کە زیاتر لە هەمووان
تۆ شایستەی ستایشتی و
تۆ سەروەری ڕاستی و داوەری پاکی کردارەکانی؟
هەمیشە ئارەزوومەندین کە بە رامانی پاک،
لە ئایینی ڕاستی و
لە هەموو ئەو شتانە کە تۆ لە بارەیەوە گوتووتە،
ئاگادار بین.
گاتا، هاتی 46، سروودی 9

دەستەی دیکەش کاویەکان بوون، کە بریتی بوون لە شا و میر و سەرۆکی هۆزەکان. ئەمانە ستەمگەری و زۆرداری و کۆیلەدارییان پەرە پێدەدا. زەردەشت کە لەگەڵ ئەم ئەربابانی ستەمیشدا خەریکی بەرخۆدان و جەنگ بوو و بەم جۆرەوە لە بارەیان دەیفەرموو:

ئەمانە بە ڕاهێنانەکانیان
دەبنە لەمپەر لە نێوان گەل و کرداری شایستەدا...
ژیانی گەل بە گوفتاری فریوکارانە لەناو دەبن،
لە جیاتیی پاکان،
فرەتر ڕێزی گەراهما و کەرپانەکان دەگرن و
بۆ پەیڕەوانی درۆ
هێڤیی سەروەری دەخوازن.
بەڵام مەزدا
بۆ ئەم کەسانە و کارە خراپەکانیان
سزایەکی سەختی دیاری کردووە.
گاتا، هاتی 32، سروودی 12

لە مێژەوەیە،
گەراهما بە یارمەتیی کاوییەکان،
هۆش و توانای خۆی،
بۆ شەکەت کردنی پەیامهێنەر
دەخاتە کار و
جیهان بەرەو نابووتی ڕاکێش دەکات و
لە گێلیی گومڕییان یارمەتی وەردەگرێت و دەبێژێت:
بە کوشتنی گیانلەبەران و (قوربانی کردن)
خواردنەوەی هەئومەی جاویدانی،
نەخۆشی و مردنمان لێ دوور دەبێتەوە.
گاتا، هاتی 32، سروودی 14

زەردەشت لە ناو نموونەکانی شای تاوانبار کە لەو سەردەمە بۆ خەڵک تەواو ناسیاو بوون وەک پاتشا گەورە، جەمشێت بەم جۆرە دەیفەرموو:

یەکێک لەم سووچدارانە،
جەمشید ڤیەونگەهانە.
ئەو کەسەیە کە بە هەوا و هەوەسی خۆی،
پەروەردەگاری جیهانی بە پەست دانا.
ئەی مەزدا..!
من بە داوەریی کۆتایی تۆ

لەمەڕ گوناهکاران بێگومانم.
گاتا، هاتی 32، سرووودی 8

ئەی مەزدا..!
ئەو کەسانە
ژیان لە ناو دەبەن،
کە چەواشەکاران بە مەزن دەژمێرن،
ناهێڵن ژنانی و پیاوانی مەزن
بە کامی دڵ بگەن و
خەڵاتی یەزدانیان پێ ببڕێت،
پاکان و ڕاستانیش
لە پاکترین رامان
دوور دەخەنەوە ئازاریان دەدەن.
گاتا، هاتی 32، سرووودی 11

هەر هێزێک کە گەراهما
لە پەنای هزرە خراپەکان
ئارەزووی بەدەستهێنانی دەکات،
سەرئەنجام ژیانی خودی خۆی
بەرەو لەناوچوون دەبات.
ئەی مەزدا..!
بەڵام ئەو کاتە دێت
کە ئەو بە ناڵە و گریانەوە،
داخوازیی بیستنی پەیامی پەیامهێنەری تۆ دەبێت.
ئەو پەیامهێنەر کە ڕاستی،
لە هەمبەر هێرشی دوژمناندا دەپارێزێت.
گاتا، هاتی 32، سرووودی 13

لە ڕاستیدا،
کەرپانەکان و کاوییەکان،
هەر بە دەستی ئەو کەسانەی کە هیچ کاتێک
ژیانێکی ئازاد و دڵخوازیان
پێ ڕەوا نەبینیوون،
شکست دەخۆن و لەناو دەچن.
کەسانێک کە لە بەر پرشنگی گەشەکردن و جاویدانیدا،
بەرەو کۆشکی هزری چاکی ڕێگا دەبیننەوە.
گاتا، هاتی 32، سرووودی 15

جەنگ لەتەک زەردەشتدا

کاریگەری گوفتارە پیرۆزەکانی زەردەشت ئەنجامی هێنایە دی. دەڵێی ڕاشەکانێکی توند و سەرانسەری ڕووی دابوو، بۆمەلەرزە بوو، زەوی بە یەکجارەکی لەرابوو. هەموو چتێک شڵەژاو و تێکهەڵچبوو. سەیرە! هەموو ئەو شتانە کە تا دوێنێ وەک چیا پتەو و ڕاوەستاو دەبینریا، ئەوە ئێستا کەتبوونە جووڵە و لەرە و بەرەو تێتەپان دەچوو. ئەگەر تا دوێنێ میرێک بە شوێنێکدا دەڕۆیشت، مەردوم لە ترساندا هەڵدەهاتن و یا ئەگەر بواری هەڵاتن نەبوایەت، ئەوە تا تێپەڕبوون یا ڕۆیشتنی میرەکە، چاویان دەبڕییە سەر زەوی و سەریان هەڵنەدەبڕی، بەڵام خەڵک سەوازەیان کرابووە. کەرپانەکانی خاوەن هێز و توانای نادیار کە تا دوێنێ دارای دەستەڵات بوون بە سەر مێشک و ڕەوانی خەڵکدا و تەنانەت خەڵک لێ سێبەری کەرپانەکانیش سڵیان دەکردەوە نەکا بکەونە بەر نفرینی خواکان، ئیمڕۆ ببوون بە گاڵتەجاڕی خەڵک.

سەردەمێک جەمشیت شایان بە خوای گەورە و بەدیهێنەری زەوی و جیهان و ئاسمان و گەردوون دەزانی. بە لایەنەوە هیچ هێزێک لە جیهان نەبوو کە توانای بەرانبەری لەگەڵ هێزی جەمشید بکات. هەموو شتەکانی لە ناو کۆمەڵگا، چ گوتە و باوەڕ و چ ئایین و نامە و نووسراوەیەک هەروەک پۆڵا سەخت و چەسپاو دەبینریا. چەرخی ژیان بێ هیچ تەنگ و چەڵەمە و لە ڕێگەدەرچوونێک بە هەمان ڕێگا کە پێشتر هاوێشترابوو دەڕۆیشت، بێ هیچ لاری و گیرییەک، چەرخ بە هەمان ئاهەنگ و لە هەمان ڕێگا و بەرەو هەمان ئارمانجێک کە لە سەدەکانی پێشتر بۆی دیاری کرابوو دەڕۆیشت. هیچکەس گومانی ئەوەی نەدەکرد کە ڕۆژێک تەنها تۆزێک خولی چەرخەکە سستی و خاوی یا وەستاندی لێ بەدی بێت. کۆڵەکەی فەرمانڕەوایی کاویەکان و کەرپانەکان کە لە سەر بەردی خارا* هەڵچندرابوو و بەردەکەش بە ڕووکەشێکی پتەو و پانی ئاسنین داپۆشرابوو. پاسەوانانی تەختی فەرمانڕەوایی، شەو و ڕۆژ بێ وچان چاوەدێرییان دەکرد هەر کاتێک کەسێک نزیکی تەختەکە ببوایەت پەلاماریان دەدا و زگیان هەڵدەدڕی. بەڵام سەیرە کە ئیمڕۆ شتێک لە دەروونیدا پووکاو و داڕزاو و تێکڕووخاو ببوو. گوفتاری زەردەشت هێشتا نەنووسرابوو و لە هەمان سەرەتای دەم بەدەم گەڕیاندا بوو کە هەروەک تەورێک بدەی لە بنی دارێکی پووکاو و بکەوێت، پەیکەری کۆشکی فەرمانڕەواکانی خستبووە لەرزین. کاویەکان ئیتر شەوانە خەوی ئارامیان لێ هەڵگیرابوو، دەیانزانی کە تەنبوور و هۆرەکانی زەردەشت خەڵکی هۆشیار و وریا کردبووەوە. کەرپانەکان ترسیان لێ نیشتبوو و خۆیانیان نەدەخستە بەر چاو. ئەمە جاری یەکەمە کە بویەری ئاوا بقەومێت. هەرگیز پێشتر تۆفانێکی ئاوا هەڵی نەدابوو کە کاخی فەرمانڕەوای میرانی زەمانە ئا بەم چەشنە بخاتە لەرزین. زەردەشت هەموو شتێکی خستبووە جماندن*، ئەو شتانە کە لەگەڵ

هۆش، دانش، ئەندێشە، ڕاستی، دروستی، پاکی و زانستدا ناسازگار بوو، هەر چتێک کە مایە و هەوێنی لە درۆ و ستەم بگرتایەت، زەردەشت بە ئاهەنگی خۆشی تەمووره و دەنگی زۆلاڵی خۆی و سرووده جاویدانیەکانی جڤاکی خستبووێ جواندن و لەرزین. زەردەشت سەهۆڵبەندانی ساڵەکانی کۆنی مێشک و ئەندێشەکانی، بێ تیشکی هەتاوی هۆرەکانی دێتواندەوه و لە بندا هەڵیدەتەکاند.

پرسیار لە دوای پرسیاریان لە یەکتر دەکرد: "دەبێت چی بکرێت؟ دەبێت چی بکرێت؟ ئایا دەبێت دەست بخرێتە سەر دەست و زەردەشت سروودی خۆی بخوێنێت و هەر بەم چەشنە لۆمەمان بکات و تەخت و تاجی ئێمە بەرەو ڕمان و لەناوچوون ببات و خەڵک بۆ بەرهەڵستی و کارشکێنی و بەرخۆدان و دوژمنی ئێمە هان بدات؟"

خاپێندراوانی دەبستانی میریی،
هیچ کاتێک بە درێژایی ژیانیان،
زەردەشت ئەسپێنتمان یان
دڵخۆش نەکردووه،
چونکە ئەمانە،
بەختیاریی لە کردەوەی ئەنبووژەنی دەبینن،
نەک لە جۆش و خرۆشەکانی مینوویی.
گاتا، هاتای 51، سروودی 12

بەم جۆره،
چەواشەکار،
کە بە سەرپێچی کردن لە ڕێگای ڕاستی
ویژدانی خۆی بەرەو نابووتی کێشاوه،
لە تێپەڕگای داوەری و
لە هەمبەر ئاشکرابوونی کرداریدا،
گرفتاری سەرزەنشتی ویژدانی دەبێت.
چونکە بە کردار و گوفتاری خۆی،
لە ڕێگای ڕاست لایداوه.
گاتا، هاتی 51، سروودی 13

ئەو کەسانەی کە
بە بیری چەپەڵ و زمانی پیسیان،
ڕک و تووڕەیی و بەرچاوتەنگی پەره پێ دەدەن و
دەبنە کۆسپی بەر ڕێگای مردمی سازکەر و پەروەردەکار،
هەروەها بەو کرداره ناشیرینانەیان
بیر لە داهێنان و کاری خاس ناکەن،
ئەمانە دێڤانێکن
کە دەروون و ویژدانی گەل،
بەرەو درۆ و شاشی دەبەن.

گاتا، هاتی 49، سروودی 4

گومڕێیانی بەدکار،
کە کۆیلەی هەوەسن و لە ڕاستی بێزارن،
لە پاکان زویرن و پایەبەرزان بە سووک دەژمێرن،
هەمیشە لەتەک خۆشیاندا
لە گەرمە و کێشە و ململانێدان.
کێیە ئەو پێشەوا جەوانمەردە
لەو پەڕی ئازادیدا،
بە دڵ و گیان و بە چەشنە کە خواستیەتی،
لە دژ ئەو جۆرە بەدکارانە بجەنگێت؟
ئەی مەزدا..!
تەنها شکۆمەندیی مینوویی تۆیە،
کە دەتوانێت یار و یاوەری دەروێشانی دروستکردار بێت و
لە باشترین پاداشتەکان بەهرەمەندیان بکات.
گاتا، هاتی 53، سروودی 9

کەرپانەکان،
هیچ کاتێک لە داد و ئایین و ئاوەدانکردنەوە
پێڕەوی ناکەن،
ئەمانە بە ڕاهێنان و کردارەکانیان،
زیان بە ئاوەدانکارانی جیهان دەگەیەنن.
بەڵام، هەر ئەم ڕاهێنان و کردارانەیە،
کە لە ئاکامدا
بەرەو سەرای درۆ دەیانگەێنێت.
گاتا، هاتی 51، سروودی 14

ڕەوانی میرانی ستەمکار و
بەدڕەوشتان و دڵڕەشان و
لایەنگرانی درۆ و چەواشەکاران،
نیشتەجێیانی سەرای درۆن،
چونکە ناخیان لە ڕووناکیەوە
بەرەو تاریکی چووە و
لە ڕاستی دوور کەوتوونەتەوە.
گاتا، هاتی 49، سروودی 11

ئەی مەزدا..!
لە مێژە کە بێندو،

له کرداری نادروستی خۆی شادمان و سەرمەستە و
له هەمبەری من نەیاریەتی دەکات.
ئەی بەخشێنەری دلۆڤان..!
به پاداشتی چاکه بەرەو ڕووی من بێ،
تا به رامانی پاک،
ئەو له چەواشەیی ڕزگار بکەم.
گاتا، هاتی 49، سروودی 1

ئەی مەزدا..!
ئارمانجی سەرەکیی بێندو
درۆ و فریو و سەرلێشێوانی مرۆڤ و
دوورکەوتن له ڕاستییه،
پابەندی سۆز و بەڵێنی خۆی نییه و
رامانی لەتەک پرسیار و بەرسیڤ بێگانەیە.
گاتا، هاتی 49، سروودی 2

جادووگەران کەوتنە خۆیان، بڕوایان وابوو کە چیتر کاتی دانیشتن نییە، ڕابن و دەست بە کار بن پێش لەوەی تووشی کارەساتێک بن، خۆیان لە نابووتی و لەناوچوون ڕزگار بکەن. هەموو گەیشتبوونە ئەو بیرە کە پێویستە ئامادە بن و کارێک بکەن، کارێک کە دەبوا پێشتر بیانکردبا، ئەوەش کوژتنی زەردەشت بوو. تەنها ئەو ڕێگایەیان بۆ مابوو. بۆیە خێرا ئامادەباشی گشتییان دا و هەوو ئەو نەخشە و ئەمرازانەی کە دەبووا بۆ کوشتنی زەردەشت و یارانی ساز و تەیار بکرابان، ئامادە کریا.

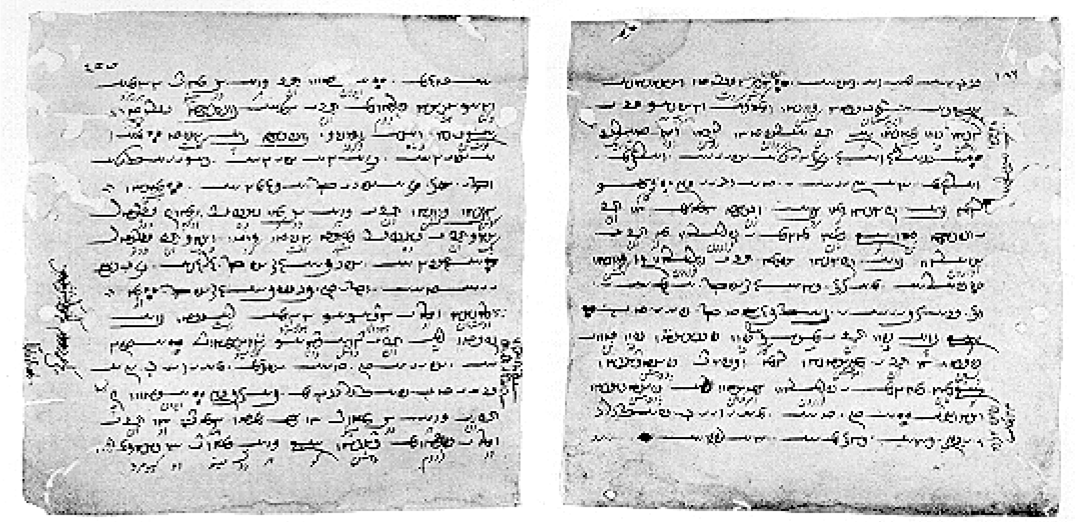

کۆچی ناچاری

زەردەشت دەبوا له بیری چارەیەک و پێش لەوە کاتی لە دەست چێت، دوورئەندێشی بکردایەت و خۆی و هەڤاڵانی لەو پیلان و نەخشە شوومە کە بۆیان کێشابوون دەرباز بکردایەت. چی دیکە هەوشار* و شیز جێگای مانەوە بۆ ئەو یارانی نەبوو. هەموو خراپەکاران و کاویەکان و جادووگەران و بە تایبەت لە هەموویان توند و تیژتر گرەهمای* ستەمگەر و بێندوەی* بەدخواز کە لەگەڵ یەکدی هاوپەیمان ببوون، بە هەموو وزە و

توانایانەوە بۆ لەناوبردنی زەردەشت و یارانی ئامادە ببوون. زەردەشت دەبوایە بۆ جێگایەک بڕوات کە زیانی ئەمانەی پێ نەگات و بتوانێت بە ئازادی و سەربەستی بۆ پەرەپێدان و بڵاوکردنەوەی رامان و زانیاری و وریاکردنی کۆمەڵ، ستەم و زیان و خراپەکاری ئازاری دەسەڵاتدارانی چەوسێنەر کۆتایی پێ بێنێت. زەردەشت بەرپرسیاریی خۆی لە هەمبەر خەڵک باش دەزانی و دەبوا هەنگاو و بڕیارەکانی دووربینانە و هۆشیارانە بایە. بۆیە زەردەشت لە ناو بیر و خەفەتێکی گەورە بوو، کاتێک کە چووە ناو یارانی و فەمووی:

ڕوو بکەمە کامە ئاخ؟
بۆ کوێ بڕۆم؟
لە کەس و خێش و هەڤاڵانم دوورم دەخەنەوە،
هیچ دڵخۆشییەکم لە هاوکارانیش نییە،
میرانی وڵاتیش لایەنگرایی درۆ دەکەن.
ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
چلۆن دەتوانم خۆشنوتت بکەم؟
گاتا، هاتی 46، سروودی 1

ئەی ئەهۆرا..!
دەزانم بۆچی لاوازم،
دەنگی من کز و کەسانیشم کەم.
هانا بۆ تۆ دێنم،
بە چاکی لێم بڕوانە،
داخوازی ئەو ئەڤینە دەکەم،
کە دڵدار بە خۆشەویستەکەی دەبەخشێت.
ئەی مەزدا..!
لە بەر تریفەی ڕاستیدا،
من لە وزەی پڕتوانای رامانی پاک
زانا بکە.
گاتا، هاتی 46، سروودی 2

بەڵام چونکە زەردەشت خۆی سەرچاوەی ئۆمێد و پەیکەری هیوا بوو، خێرا بە وریایی بە سەر غەم و پەژارەیدا زاڵ بوو و ئینجا بە ڕوویەکی کراوە و شادمانەوە سەری بەرەو ئاسمان بڵند کرد و فەرمووی:

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
لە بەر تیشکی ڕاستی و رامانی پاکدا،
زەردەشت کە ستایشتگەری تۆیە،
چ یارمەتییەکی دەدەی؟
من بە دروستی و بە هۆرە و ئاوازی شایستە،
ستایشتت دەکەم،
ئارەزوومەندم ئەو شتەی کە لای تۆ پەسەندە و

به باشی دەزانی،
بە منی ببەخشی.
گاتا، هاتی 49، سروودی 12

ئەی مەزدا..!
چۆن بزانم
کە ئێوە لە سەر بنەمای ڕاستی،
بە سەر هەمووی ئێمە و
ئەوانیش کە بە دوای ئازاری مندا دەگەڕێن،
فەرمان دەدەی؟
چۆنیەتی ڕەوشتی رامانی پاکم
بۆ ئاشکرا بکە.
ڕزگارکاریش
لە پاداشتی کار و خەباتی ئاگادار بکە.
گاتا، هاتی 48، سروودی 9

زەردەشت لایەنگرانی خۆی هۆشیار دەکردەوە بۆ بەربەرەکانێی خراپەکاران. زەردەشت دەیفەرموو: "چەواشەکاران، هەرچەندەش بەهێز و تێکدەر و ناپاک بن و هەرچەندەش دەستیان بەستەمکاری ڕاهاتبێت و بۆ ویرانیی وڵات تێ بکۆشن و ڕاستکاران لە تەنگاو دابنێن، بەڵام لە کاتی بەربەرەکانێ و جەنگدا، ئەگەر چاکان بەگیان و دڵ لەتەکیاندا بجەنگن سەرئەنجام تێکدەشکێن و ڕاستی و ڕووناکی و پاکی سەرکەوتوو دەبن".

ئەو چەواشەکارەی کە،
بە کرداری دوژمنانە و زیانباری خۆی
بە خراپەکاری ناوی زڕاوە،
لایەنگیرانی ڕاستی
لە پێشکەوتنی ژیانی گەل،
لە شار و وڵاتدا پاش دەخات.
ئەی مەزدا..!
ئەو کەسەی کە بە دڵ و گیان
بەرامبەر بە چەواشەکار بجەنگێت،
مرۆڤ و جیهانی ئافەرینشت،
بۆ ڕێگای زانست و ویژدانی پاک
پێش دەخات.
گاتا، هاتی 46، سروودی 4

ئەی مەزدا..!
بەڕاستی، چەواشەکاران بە کرداریان
ئێمەیان هەراسان کردووە،

ئەمانە بۆ جڤاک،
بێجگە لە تێکدان و وێرانکردن
شتێکی دیکەیان نییە.
ساماندارانیان بە سەر هەژاراندا ستەم دەکەن و
لەتەک ئایینی تۆدا نەیاری دەکەن،
هیچ کاتێک بیر لە ڕاستی ناکەنەوە،
لە رامانی پاک
ڕادەکەن و ڕوویان هەڵدەماڵن.
گاتا، هاتی 34، سروودی 8

ئەی مەزدا..!
ئەو کەسانەی کە
بە کرداری ناپەسەند و بە نائاگایی لە رامانی پاک،
ئەڤین و پاکی جوانمەردی،
کە لای زانایانی تۆ بێ ئەندازە پلەمەندە،
لە دەست دەدەن.
هەر بەو جۆرەی کە وێرانکاران
پشت لە ئێمە دەکەن،
لە ڕاستیش دوور دەکەونەوە.
گاتا، هاتی 34، سروودی 9

زەردەشت لە ژێر گوشاری هەڕەشەی سەختی نەیارانی بوو. دڵپیسی و بەددڵی و بەدنیهادی و بەدفەڕی و ئازار و پیلانی کوژتنی خۆی و پەیڕەوانی هەموو دەوروبەری داگرتبوو، بەڵام نائومێدی و دوودڵی هەرگیز ڕووی تێ نەئەکرد. زەردەشت زۆر گەشبینانە لە ناو تاریکیدا چاوەڕوانی ڕووناکی بوو و لە ناو بەفر و بۆراندا بۆنی بەهار و گوڵ و سەوزەڵانیی دەکرد. زەردەشت ڕووی دەکرد یارانی و بە ئاهەنگی دڵنشین خۆی ستران و سروودە جوانەکانی بۆ ئەخوێندنەوە:

ئەی مەزدا..!
لە کوێن ئەو دڵدارانەی تۆ،
کە لە بەر تریفەی رامانی پاک
ئاگادار لە ڕاهێنانە پڕبەهاکانی تۆ
ڕوویان لێت هەڵنەگەڕێنەوە و
لە چاخی خۆشی و سەختی
بە هۆشمەندی بە کار بێنن و
بۆ پەرەپێدانی پەیکی پیرۆزی تۆ بکۆشن؟
بێجگە لە تۆ کەسێکی تر ناناسم،
کە وایە، لە بەر تریفەی ڕاستیدا
پشت و پەناهم بە.

گاتا، هاتی 34، سروودی 7

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئێمە لە بەر تیشکی ڕاستیدا،
پرووسکەی پرشنگدار و پڕتوانای تۆ دەخوازین.
ئەو تریفە جاویدان و بەتوانایە،
کە ئاشکرا پاڵپشتی پەیڕەوانی ڕاستییە و
مەبەستی پیس و ئازار و دوژمنی نەیاران
ئاشکرا دەکات.
گاتا، هاتی 34، سروودی 4

ئەی مەزدا..!
چەندە بە شکۆیە فەرمانڕەوایی و توانامەندیی تۆ.
چەندە ئاواتەخوازم
کە لە ڕێگای تۆدا خەبات بکەم و
بە تۆ پەیوەند ببم،
بە هێزی ڕاستی و ڕامانی پاک،
یار و هاریکاری ئەویندارانی تۆ بم.
تۆ لە گشت کەس مەزنتر و بانتر دەناسم،
هەروەها بێزاریی خۆم لە خودایانی درۆیی و
مەردمی گومڕێ دەردەبڕم.
گاتا، هاتی 34، سرووودی 5

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
خۆتم بۆ ئاشکرا بکە.
بە هێزی پاکی
ڕەوانم توانامەند بکە،
بە مینووی پاک و پترکەری خۆت
وەڵامی نیایشتەکانم بدەرەوە.
بە یارمەتیی ڕاستی،
لە هێز و توانای فراوان
بەهرەمەندم بکە.
بە ڕامانی پاک
گەورەییم پێ ببەخشە.
گاتا، هاتی 33، سرووودی 12

ئەی مەزدا..!
ئەو کاتەی کە چەواشەکارئامادەی ئازاری منە،

بێجگە لە تریفەی تۆ و ئەندێشە بە تۆ،
چ کەسێک هانای من دەدات؟
ئەی ئەهۆرا..!
لەو دوو پرشنگی زانایی و ڕووناکییە،
کە ئاییینی ڕاستی دەکەوێتە کار،
کە وایە سرشت و ویژدانی من
لەو ئایینە ئاگادار بکە.
گاتا، هاتی 46، سروودی 7

زەردەشت باش دەیزانی کە ڕاز و نهێنیی گەورەی بوون کە هەمان کار و کاردانەوە لە ژیانی کۆمەڵانە، لە یاسای پاداشت و سزادان دەزانی. هەروەهاش لە ئەنجامی جەنگی خراپەکاران و ستەمگەران و چەوسێنەران لەتەک لایەنی خاسان و دادگەران، شکست و سەرشۆڕی بۆ خراپەکاران دەبێت و هەموو زیان و ئازار و ناتۆرەیان بۆ خۆیان دەگەڕێتەوە و بێگومان دەستەڵاتدارییی ستەمگەرانەیان کۆتایی پێ دێت.

هەر کەسێک ڕوو لە ڕاستی بکات،
تیشک و ڕووناکی دەبێتە سەرا و هەواری.
بەڵام مرۆڤی گومڕێ،
تا زەمانێکی دوور و درێژ،
ژیانی لە ناو تاریکی و دڵڕەشی و
داخ و خەفەت دەباتە سەر،
سەرئەنجامێک کە
لە کردار و ویژدانی خۆی بەدی دێت.
گاتا، هاتی 31، سروودی 20

هەر کەسێک بە رامان و گوفتار و کردار،
دژی چەواشەکاران بجەنگێت و
نەخشەکانیان تێک بشکێنێت،
یا خۆیان و لەیەنگرانیان،
بۆ ڕێگای ڕاست ئامۆژگاری بکات و
بۆیانی ڕوون بکاتەوە،
بە ڕاستی ئەو مرۆڤە،
بە باوەڕ و بە دڵ و گیان،
خواستی خواوەندی بەجێ هێناوە.
گاتا، هاتی 33، سروودی 2

ئەی مەزدا..!
کاتێک کەسێک،
بە ئاشکرا یا نهێنی،

پرسیارێکت لێدەکات
یا کەسێک بۆ گوناهێکی پچووک
سزایەکی مەزن دەبینێت،
تۆ بە چاوی وردبینی خۆت و
لە ڕێگای ڕاستیەوە،
هەموو شتێک دەبینێت و لە گشتی ئاگاداریت.
گاتا، هاتی 31، سروودی 13

ئەی مەزدا..!
ئەو کەسەی کە
لە ئەندێشەی ڕماندنی جیهاندایە،
بێگومان بەو کردارە ناپەسەندانەی
زیانێک بە من ناگات،
بەڵام ئەو کردارە دوژمنانەیەی،
بۆ خودی خۆی دەگەڕێتەوە و
لە ژیانێکی خۆش پاش دەخات و
ژیانی بەرەو خراپی دەچێت.
گاتا، هاتی 46، سروودی 8

زەردەشت ئەنجامی ژیانی کاویەکان و کەرپانەکان و جادووگەرانی ستەمکاری بە ڕوونی دەزانی و دەیفەرموو: "هەرچەندە ئەم وێرانکارانە بە کردارە لە یەکگرێدراوەکانیان زیندەگانیی خەڵکیان لە ناو بردووە و هەرچەندە ستەم و بێدادی لە سەر کۆمەڵ پترتر دەکەن، بەڵام سەرئەنجام ڕۆژێک کاردانەوەی کرداریان بۆ خۆیان خرۆش هەڵدێنێت و لە سەر تەختی دەستەڵاتدارییان دەهێنێتە خوارێ و بەرەو دۆژە دەبنەوە بۆ هەمیشە لە سەر گۆی زەوی ون دەبن".

کاوییەکان و کەرپانەکان،
بە هێزی یەکگرتوویان و
بە کرداری ناشیرینیان،
ژیانی مەردم لە ناو دەبن.
بەڵام ڕەوان و ویژدانی ئەمانە،
لە کاتی گەیشتن بە تێپەڕگای داوەری،
لێیان دێتە خرۆش و
بۆ هەمیشە نوقمی سەرای درۆ دەبن.
گاتا، هاتی 46، سروودی 11

زەردەشت بە هەڤاڵانی دەگوت: "هەرگیز بێ هیوا مەبن و هەروەها بەردەوام بن لە پەیکاری* خۆتان دژی خراپەکاران و ستەمگەران". زەردەشت چاوەڕوانی پەیکێک* بوو کە پێشتر ناردبووی بۆ چەند شوێنێک کە بگەڕێت و خەڵکانی باشی بدۆزێتەوە.

مزگێنییەکانی پەیک

کاتی گەڕانەوەی پەیک، هەموو یارانی زەردەشت دەورەیان دا و کەوتنە پرسوجۆ بۆ بیستنی هەواڵی تازە و خۆش. لە مێژ بوو چاوەڕوانیان دەکرد، دەیانویست بزانن کە لەو ماوەدا بۆ چ جێگایەک چووە، چ کەسانێکی دیوە و لەتەک کێ پەیوەندی کردووە و چیان باس کردە و بشزانن ئایا زەمینەی پەرەپێدانی دینی بەهی لە ناو خەڵکانی دی هەیە یا نا؟

بۆیە پەیک کەوتە وەڵام و بەم جۆرە بەرسیڤیانی دایەوە:

–"دەنگوباسی خۆشم بۆتان هەیە. لەو ڕۆژەوە کە من ڕۆیشتووم، شوێن و خەڵکی فرەم دیوە و لەتەک مەردمێکی زۆر گفتوگۆم کردووە و چتگەلی زۆر و سەیرم دیوە. لە زۆر شوێنیش وەک ئێرە ستەم و بێدادی و دەستدرێژی و دەستەنگی و بەدبەختیم بینی و خوێنمژانی خەڵکی نەزان بۆ چەوسانەوەیان وەک ئێرە دەستیان ئاواڵەیە. کەسانێکی زۆر و فرە خەڵک و ئاوایی و هەرێم و ناوچەم دی کە وەک لای خۆمان نیری* نەزانییان لە ئەستۆدایە، بەڵام بەختەوەرانە تەنیا لە باشووردا بەم چەشنەم نەبینی، ئەویش هەرێمی دەستەڵاتداری کەی گوشتاسپ* بوو. کەی گوشتاسپ دوو شالیار* و ڕاوێژکاری دانا و بە ناوبانگی بە ناوی جەم ئەسپ* و فرەشەوشتر* هەیە. گوشتائەسپ شا کوڕی لۆهراسپە*. هەر چەندە ڕەوشت و هەڵسوکەوتی توند و تیژە، بەڵام پەیجۆری* زانست و لێکۆڵینەوەیە. لە کۆشکە بەرزەکەی کە لە سەر چیا چێی کردووە، مرۆڤی زانا و تێگەیشتوو و لێهاتوو و هونەرمەند و هۆشمەند لە هەموو لایەک کۆ بوونەوەتەوە. شاگوشتاسپ پاڵەوان و یەلێکی* ڕاستکردار و وردبین و هۆشمەندە، ویست و ئاواتیشی زانینی هزر و زانستەکانی نوێی سەردەمە. بەڵام ئەو شتەی کە لەمەڕ کەی گوشتاسپ دەتوانێت باڵکێش بێت، هەبوونی ئەو دوو دانا و فەرزانەیە کە برای یەکدین و شالیاری ئەون. بە تایبەت جام ئەسپیان، کە شاگوشتائەسپ بێ ڕاوێژی ئەو هەرگیز هیچ کارێک ناکات. یەکێک لە تایبەتمەندیەکانی جام ئەسپ ئەوەیە کە دەتوانێت پێشبینی هاتنی باران و تەرزە بکات و دەشڵێن لە هێندێک زانیاری نادیاریش ئاگادارە و ڕووداوەکانی داهاتوو پێشبینی دەکات. فرەشەوشتری براشی هوشیار و پڕ زانایە."

–"لەو شتە سەیر و باڵکێشانەی کە لە کۆشکی کەی گوشتاسپ دیوتە، چی بووە؟"

–"لە کۆشکی کەی گوشتاسپ مرۆڤی سۆزرەتی* زۆرم بینی، بەڵام لە هەمووی سەیرتر بە لای منەوە خەونەکانی کەی گوشتاسپ بوو. خەڵکی دەوروبەری قەڵا دەیانگوت: ماوەیەکە گوشتاسپ خەونی ناوێزە*

دەبینێ. خەونی دیوە کە ئایینێکی نوێ هەڵدەبژێرێت و ڕێگای ڕوونی ڕزگاری دەپێوێت. لە خەونیدا ئەمێشەسپێنتەکان و ئەهۆرا مەزدای دیوە و هانیان داوە بۆ پەژراندنی دینی بەهی."

زەردەشت و هاوڕێیانی گوێیان کابرای پەیک شل کرد و بە بیستنی هەڤاڵەکان زۆر شادومان بوون. پاشان زەردەشت چووە ناو بیرکردنەوە و دوای ماوەیەک سەری بەرز کردەوە و فەرمووی: "هەڤالان، دەبێت بەرەو باشوور کۆچ و بار بکەین، بەرەو مەڵبەندی شاگوشتاسپ. بەمجۆرە کە دیارە پاتشا و دوو پێشکارەکەی،فرەشەوشتر و جام ئەسپ، بۆ پەژراندنی ئایینی بەهی ئامادەن. هەستن و خۆتان کۆ بکەنەوە و ئامادە بن، دەرفەتێکی باشە بۆ پەرەپێدانی دینی ڕاستی و گاڤی یەکەم بۆ ئەم کارە پیرۆزە، پێویستە کە گوشتاسپ شا و دوو شالیارەکەی، جام ئەسپ و فرەشەوشتر و هەڤاڵانی برِوا بهێنن و ببن بە پەیڕەوانی دینی ڕاستی و پاکی." زەردەشت ڕووی کردە یارانی ئەم سروودەی فەرموو:

هەر کەس لە ئەنجامدانی خەباتی
زەردەشت ئەسپنتمان
یارمەتی و خۆشنوتی بکات،
ئەوە بە مرۆڤێکی دروستکار ناوبانگ دەردەکات و
مەزدا ئەهۆراش ژیانی جاویدانی دەبەخشێتە ئەو مرۆڤە و
لە بەر تریفەی رامانی پاکدا،
گێتی ئەو پتر دەکات و
هەمووانیش بە دۆست و هەڤاڵی
ڕاستی دەیانناسن.
گاتا، هاتی 46، سروودی 13

پاشان زەردەشت ڕووی کردە خێش و کەس و کار و یاران و فەرمووی: "مەزنترین کار لە ژیانی هەر کەس هەنگاونان بۆ ڕێگای زانایی و جوداکردنەوەی دانا لە نادانە، چاوکانی زانستیش ڕاستییە."

ئەی ڕۆڵەکانی هێچدئەسپ ئەسپێنتمان..!
بۆ ئێوە دەئاخفم،
گوێ بدەنە ئەو شتانەی
کە بۆ ئێوە باشترینە،
تا بە پێی ئەوە، زانا لە نادان جوێ بکەنەوە و
بە کرداری خۆتان
ببن بە خاوەنی ئەو ڕاستییە
کە بنەمای ئایینی ئەهۆرایە.
گاتا، هاتی 46، سروودی 15

زەردەشت لە نەیاریەتی خۆی لەتەک کاوییەکان و کەرپانەکان و چەواشەکاران یادی کرد و فەرمووی: "من کەسێک نیم کە لەتەک وێرانگەران و بەدکاران سازشت بکەم و بگونجم. هەرگیز نا، من هاوڕێ و دۆستی باشان و خاسان و دۆستی ڕێڕەوانی ڕێگای ڕاستی و بیری چاکەم و دوژمنی خراپەکاران و دژی نەیارانی خۆم خەبات

دەکەم. هەرگیز لە ڕێگای ڕاستی، کە ڕێگای مەزدا و پایە و بنیاتی دینی باشی یە، لانادەم و بە ئاگاداری لە هەموو مەترسیەکانی ئەم ڕێگایە، هەروەها بەردەوام دەبم."

ئەو کەسەی کە ببێت بە هاوڕێم،
من بۆ ئەو باشترینم و
لە بەر تریفەی رامانی پاک،
مزگێنیی باشترینەکانی پێ دەدەم.
ئەو کەسەی کە لەتەک مندا ڕاسترە
منیش لەتەک ئەودا ڕاسترم.
ئەی مەزدا..!
من بە ڕاستیی،
خواستی تۆ بە جێ دێنم،
ڕێگایەک کە خێرەت و هزری من
هەڵیدەبژێرێت.
گاتا، هاتی 46، سروودی 18

زەردەشت کە دارای ڕووناکترین هزر و خێرەتەکان بووە، هەموو تشتێکی مرۆڤی لە ئەنجامی رامانی خۆی دەزانی و رامانیشی بە ڕابەر و بڕیاردەری مرۆڤ لە هەموو گۆڕانکارییەکانی ژیانی دەژمارد، بۆیە لە هەمبەر ئەم ڕووداوە سەخت و گرینگ و مێژووییەدا کە بۆ پەیڕەوانی و خۆی ڕوویدابوو، بەمجۆرە دڵنەوایی ئەوانی دەدایەوە:

مرۆڤی ژیر دەبێژێت:
لە سەر بنەمای هزری پاک
خەبات بکەن،
جوانمەردی کە بنیاتی ڕاستییە
بیپارێزن،
دڵنیاش بن کە هەمووی ئەمانە،
لە بەر تریفەی پڕتیشک و شکۆداری
مەزدا ئەهۆرا پەیدا دەبێت.
گاتا، هاتی 34، سروودی 10

(لە سەر کۆچبەربوونی زەردەشت لێکۆڵینەوەیەکی ورد و زانستی و بێ لایەنانە تا بە ئێستا نەکراوە، بێگومان هۆی تایبەت و دیاریکراوی خۆی هەیە. بەڵام بە گشتی 2 بیروڕا هەیە، یەکەمیان زۆربەی نووسەرانی بێگانە بە تایبەت فارس پێ لە سەر ئەوە دادەگرن کە زەردەشت خەڵکی دەوروبەری "ورمێ" لە ڕۆژهەڵاتی کورستان بوون و کاتێک کە کۆچبەر بووە بەرەو شاری "بەلخ" لە ئەفغانستان چووە، هەڵبەت بڕێک نووسەر بە بێ بەڵگە و بێ سەرچاوە پێ لەوە زیاتر دادەنێن و دەنووسن زەردەشت لە ڕۆژئاوای ئێران "خۆراسان" لەدایک بووە و لەوێشەوە بۆ شاری بەلخ کۆچی کردووە و گۆڕەکەی لە شاری "مەزارشەریف" دایە. بەڵام بیری دووهەم کە لە ئەدەبیات و ئاڤێستای نوێ سەرچاوە دەگرێت و گومانشکێنە، شوێن و جێگای کۆچبەری

زەردەشت دیاری دەکات. بۆ نموونە ڕەوانشاد "عمادالدین دەوڵەتشاهی" نووسەری هێژای کرمانشانی لە پەرتووکەکانی "چیاکانی نەناسراوی ئاڤێستا" و "ڕۆستەم و زۆراو بە زمانی ئاڤێستا" بە سەرچاوەگرتنی ئەدەبیاتی زەردەشتی "یەشتەکان"، شوێن و جێگای کۆچبەری زەردەشت بەم چەشنە دەستنیشان دەکات. یەکەمجار زەردەشت پەنا دەباتە بەر زۆزانی "ئەوشێدرینە" کە بە درێژایی مێژوو ئەم وشەیە بە چەشنی "ئاویدەر، ئاویەر" لە هەریمی شاری "سنە" لە ڕۆژهەڵاتی کوردستاندا ماوەتەوە. پاشان زەردەشت لەوێشەوە دەڕوات بۆ چیای "هۆگر" کە لە دوایدا دەبێتە چیای "هەژیر، هەجر، هەجیر" ئێستا ئەم ناوچەیە لە ڕۆژهەڵاتی کوردستاندا بە "دینەوەر" بەناوبانگە. لەم شوێنەدا بەشی دووهەمی سرووودەکانی گاتا بۆ زەردەشت داهۆنرا. کەی گوشتاسپ کە کۆشکەکەی بە ناوی "کەنگ شا" ناو دەبریا و لە سەر چیایەک دروستی کردبوو، ئایینی ئەوی پەژراند، بوو بە گەورەترین پاڵپشتی زەردەشت و یارانی. ئەم شوێنە ئێستا لە باژێری "سەحنە"یە کە لەو سەردەمە بە شاهیندژ، شاییندژ، سایێندژ" بە ناوبانگ بوو. زەردەشت هەروەها ئاگرگایەکی لە "باکتەریا" دایمزراند. ئەم شوێنە لە دوای هەزاران ساڵ بە ناوی "پارسینە" لە هەریمی "دینەوەر"ی کرمانشا لە ڕۆژهەڵاتی کوردستاندا ماوەتەوە. پاشان باکتەریا گۆڕیا بە "باختەر" و ئەم گوندەش ئێستا ماوە. "ڕۆستەم و زۆراو بە زمانی ئاڤێستا، ل. 35 و 36". نووسەر و زمانەوان م.هەورامانی لێ هەفتەنامەی "ئاویەر" لە ژمارەی 52 ساڵی 3 لاپەڕەی 12 باسێکی لەسەر ئاویەر نووسیوە کە جێگای سەرنجە: "بە ڕەواڵەتدا ئەم وشە ناساکارەیە "ئاویەر" وەها خۆی دەردەخات، کە فرە کۆن بێت! ئەگەریش وەها بێ، دەبێ بەم جۆرەی خوارەوە لێک بدرێتەوە واتە، وشەی "ئاویدەر" لە هەر دوو دۆخی لێکدانەوەدا لە دوو بەشی سەرەکی پێک هاتووە و ئەوانیش ئەوەی کە دەبێ لەم ڕووەوە بوترێ ئەوەیە کە فەرهەنگە پارسیەکان و جوگرافیاناسانیان هەوڵیان داوە کە سەرپاکی ناوە کوردیەکان بۆ زمانی پارسی وەربگێڕن و ئەمەش جۆرە کارێکە کە دەستی بۆ سنگەوە ناگیرێ و جۆرە تاوانێکی مێژوویی و جوگرافیایی و ئینسانیشە کە هەرگیز لە بیر ناچێتەوە! پاش ئەم لێکدانەوەیە دەبێ ئەوە لە یاد نەکەین کە ئاویەدەر یەکێک لەو جێگایە پیرۆزانە بووە کە زەردەشت لە کاتی هاتووچۆکردنی لە "شیز"ەوە بەرەو "لوڕستان" بۆ ماوەی چەند ڕۆژێک لە ئاویدەردا ماوەتەوە و ئەوجا بەشی دووەمی ڕێگابڕینەکەی گرتووەتە بەر کە لە هاتن و چوونەوە و گەڕانەوەدا ڕێگاکەی بە قەراغی "سیروان"دا تێپەڕبوە". گوندی بەڵخە ئێستا لە هەورامان لە سەر سنووری دەستکردی "ئێران و ئێراق" هەڵکەوتووە و ماوە. ئەم شوێنە سەردەمی خۆی باژێرێکی مەزن بووە و کۆشکی بە ناوبانگی کەی گوشتاسپی لێبووە، هەرچەندە ئێستا لە شێوەی گوندێکی چەند ماڵی لێ ماوە، بەو مەرجە کە لە دوای داگیرکاری عەربە موسوڵمانەکان و هێرشی بێ بەزیی مەغۆڵەکان و پاشان سەردەمی ڕژێمی بەعس ئەم گوندەی شتێکی وای لێ بە جێ نەماوە. ئەم گوندە لە نێوانی گوندەکانی "دەڕەی مەڕ، دەرکێ، هانەگەرمەڵە، ڕەشین و دزڵی و شارەکانی هەڵەبچە و مەریوان" هەڵکەوتووە.)

کاروانێک بە دەم ڕێگایەوە

لە ناو خامۆشیی شەودا کە تەواوی باژێری شیزی داگرتبوو، کاروانێک بە هێمنی و ئەسپایی بەرێ کەوت. کاروان ئامانج و مەبەستێکی دووری هەبوو، بەرەو باشوور هەرێمی ژێر دەستەڵاتی شاگوشتاسپ و سەرکاروانیش زەردەشت بوو.کاروانەکە دەبوایەت بە ئارامی لە شار بچوایەتە دەرەوە،هۆکەشی ئەوە بوو کە ئەگەر دوژمنان و ناحەزان ئاگاداری بڕیاری کۆچبەریی زەردەشت و هەڤاڵانی ببوونایە، هێرشیان دەبردە

سەریان و هەموویان بە بێ بەزەیانە دەکوشتن. بەڵام بەختەوەرانە کاروانەکە بێ هیچ گرفت و تەگەرەیەک توانیی لە باژێر بچێتە دەرەوە. هەموو شوێنێک خامۆش و تاریک و بێدەنگ بوو.

لە تاریکیی ئەو شەوەدا کە شنەی با گەڵای درەختەکانی دەلەراندەوە و ئاوازی جریوەی مەلی شەو و خورەخوڕی ئاوی ڕووبار و قەڵبەزەی جۆگە و چەمەکانی سرووشتی دەشتی هەوشار هەموو لایەکی داگیر کردبوو، زەردەشت لە بیردا بوو و رامانە پاکەکانی بە چەشنی ستران و سروود دەووتەوە.

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
بە رامانی پاک و دڵی ڕووناکەوە،
لە بەر تیشکی ڕاستیدا،
ڕوو لە تۆ دەکەم،
ئێمە لە پاداشتی ژیانی ئەنبووژەنی و مینوویی،
کە لایەنگرانت بە بەختیاری دەگەیەنێت،
بەهرەمەند بکە.
گاتا، هاتی 28، سروودی 2

زەردەشت هۆنراوەی دەهۆنییەوە،هۆنراوەکانی کورت و پڕواتە و دڵنشین بوون. ئەم سروودانەی لە ناوەڕۆک و چوارچێوەدا نوێ بوون، هەر کەس بۆ یەکەم جار دیبیست لە ناخی دڵییەوە حەز و خۆشەویستیەکی لە لا جێگیر دەبوو و ژێکانی دڵی دەلەرایەوە و خۆشییەک لە دڵ و گیانی دەنیشت و لەتەکیدا دەبوون بە یەک. ناوەڕۆکی سروودەکانی زەردەشت بۆنی خەم و شیوەن و پرسە و دڵتەنگیی لێ نەدەهات. زەردەشت لە ڕزگاری و بەختیاری و لە ئازادی و شادمانی و ڕێگای خۆشبەختی دەدوا. ڕێگادۆزینەوە بۆ تریفە و تیشکەکانی ئەهۆرایی و توانامەندیی مینەویی و پاکی:

ئەی ڕاستی و ئەی رامانی پاک..!
ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
سروود بۆ ئێوە دەهۆنمەوە،
سروودێک کە تا ئێستا کەس نەیهۆنییێتەوە،
تا توانامەندیی مینوویی و پاکی،
لە ئێمەدا پتر بێت.
تکای ئێمە بپەژرێنە و
شادومانی و بەختیاریمان پێ ببەخشە.
گاتا، هاتی 28، سروودی 3

مرۆڤ پێویستە لەم جیهانی تەسک و ناهەموارەدا لە هەرچی پەستی، نزمی، کەنەفتی، پەرێشانی، سووکی،بندەستی و بەلەنگازییە ڕزگار بێت و هەنگاڤ بۆ جیهانی بەرین* بنێت. لە سەر لووتکەی چیا و زۆزان بفڕێت و لە ناو دڵی ئاسمان تێپەڕێت و هوای پاک و خاوێن هەڵبمژێت و لە ئاسمانەوە دیمەن و جوانیەکانی ژیان ببینێت. مرۆڤ پێویستە ژیانی بوونەوەرانی ناو زۆنگاوەکان* و گۆلاوەکان ڕەها بکات و پا بنێتە سەرپەلی درەختەکان. دەشێت سەری بەرز ڕاگرێت و پا بنێتە ناو ڕێگایەک کە بەرەو داوێنی چیاکانی دڵرفێن دەگات. لە هەوراز و نشێو و کەژ و کۆ تێپەڕێت و خانوو لە سەر ترۆپکی چیاکانی دروووست بکات. دەشێ بە دڵ خۆی بداتە

دەست شەپۆلی دەریا، تا بە سەرزەمینی سەوز و خۆش و خورەم بگەیەت. پێویستە پەرتووک و پەراو* و خامە بە دەستەوە بگرێت و بیخوێنێتەوە و بینووسێت و لە ژەرفاگی تاریکی و نەزانی، کە بێجگە لە خراپی و ناشیرینی و خۆویستی و بای هەوا و ستەم و بێداد و دڵڕەشی و بەدگومانی شتێکی دیکە بەدی ناکرێت، بێتە دەرەوە. کاتێک هزر و ژیریی مرۆڤ ڕێگەی زانستی دۆزیەوە، ئینجا تریفەی گەرمی زانست پەردەکانی تاریکی دادەدڕێنێت و هەموو بەشە ژەنگ لێنیشتووەکانی دڵی خاوێن دەبێتەوە و دەروون و گیانی دەبات بەرەو جیهانی جوان و پاکی مینوو. ئەرێ دەشێ کەژ و چیا و ڕێگای گران و سەخت و تەنگەبەرییەکانی دەروون تێ بپەڕێنێت، تا هەنگاو بنێتە ناو ڕێگای ڕاستی. هەنگاو بۆ ڕێگایەک کە سەرئەنجامی مرۆڤ بە ئاوات و دڵخواز و ویستی دەگەیەنێت. ئەو ڕێگایە، ڕێگەی ڕاستییە.

وا من ڕەوانی خۆم لەتەک رامانی پاکدا،
بەرەو سەرای بەرین ڕێنوێنی دەکەم و
بە لەبەر چاوگرتنی ئەو پاداشتەی کە مەزدا ئەهۆرا
بۆ کرداری پاکی دیاریی کردووە،
تا هێز و توانام هەیە،
کۆمەڵان فێر دەکەم کە
لە ڕێگای ڕاستیدا تێبکۆشن.
گاتا، هاتی 28، سروودی 4

"ئەی درۆزنان! زاری خۆتان داخەن، ئەی ناپاکان! ڕووتان وەشارن، ئەی خراپەکاران! بچنە کون و قوژبنەکانتان، ئەی ستەمکاران! بچنە ناو ڕەفی گورگانی هاوپیشەتان و ببن بە هاودەمی چەقەڵ و کەمتیارەکان، لە خۆتان و جیهانتان بێزارم. هەرگیز توانای دیتنی نیگاکانی پڕ خۆویستی و خۆپەسەندیی کرداره دڵ ئێشەنەرەکانتانم نییە. جیهانی من جیهانی ڕاستی و جیهانی وەهمەنە، جیهانی رامانی پاکە. وزەی دڵم ئەهۆراییە. ئاوازی دەروونم کە لە دڵم سەرچاوە دەگرێت، من بەرەو شتی جوان و باش ڕادەکێشێت. هەرگیز لە خۆم بیر ناکەمەوە و ئێستا کە لە تیشکی مەزدا و جیهانی ڕاستی و پاکی تێگەیشتم، تێدکۆشم کە لە دەروونی تاریکییەوە ڕێگا بەرەو ڕووناکی و ئازادی بدۆزمەوە و گومڕێیانی چاوڕەش و گرفتاری ستەم و بێدادی ستەمگەرانی خوێنمژ و نادان بەرەو جیهانی ڕووناهی ڕێنموونی بکەم."

ئەی ڕاستی..!
کەی دەتوانم بتبینم؟
ئەی رامانی پاک..!
کەی دەتوانم لە داناییدا بە تۆ بگەم؟
ئەی ئەهۆرای بەتوانا..!
کەی دەتوانم ڕێگات بدۆزمەوە؟
کەی دەتوانم سرووشی یەزدانی ببیستم؟
هیوادارم لە بەر پرشنگی پەیامی بیرخرۆشێنەرت و
هێزی گوفتاردا،
ڕێپیشاندەری گومڕایان بم.
گاتا، هاتی 28، سروودی 5

دوژمنان هەموو شوێن قوژبنێکیان گرتبوو. زەردەشت و هەڤاڵانی لە ناو گەمارۆی سەخت و گرانی دڵڕەشان و نەیارانی پاک و دڵچەپەڵەکاندا بوون. لە هەموو جێگایەکەوە دهنگی لوورەی گورگ دەهات و دڵی شوان و گاوانیان خستبووە ترس و لەرزەوە. کەرپانەکان و کاویەکان پێیان لە سەر ئەوە دادەگرت کە پێویستە هەموو جێگایەک لە ژێر ڕکێفی دەستەڵات و فەرمانڕەوایان بێت و هەموو چتێک بە پەردەی ڕەشی تاریکی و نەزانی داپۆشرێت. هەمیشە پرسە و شین دانرابێت و هیچ ئاوازێکی خۆش و شادیهێنەرێک نابێت لە شوێنێک ببیسرێت، نابێت هیچ ئاهەنگ و نەوایێک لە ساز و ئامێرێک هەستێت. گەرەکە هەموو جێگایەک ڕەش و تاریک بێت، دەبێت ڕەنگی ڕەش لە هەموو شوێنێک هەڵواسرێت و گەرەکە هەموو جێگایەک ڕەش و تاریک بێت، دەبێت ڕەنگی ڕەش لە هەموو شوێنێک هەڵواسرێت و گەرەکە وەک گۆرستان خامۆشی و ماتەمی بە سەر هەموو شوێنێکدا زاڵ بێت. دەبێت هەموو ڕۆژێک قریشکەی داڵەکەرخۆرەکان لە ئاسمانەوە هەستێت و دەنووکی پیسیان گۆشتی تەرمی مردوویەک هەڵدڕێنێت. کەو و کۆترەکان دەبێت بمرن و پەڕەسیلکەکان بڕۆن و تەنها داڵەکەرخۆرەکان دەبێت بە ئاسمانەوە بفڕن و تەنها دەنگی ناخۆشی داڵ و قاڵاوەکان لە سەر چڵی درەختەکان هەستێت هەر ئەوان دەبێت ڕووی نیگای ترسناکیان لە ڕووی زەوی بێت.

بەڵام زەردەشت، ئەم چەشنەی نەدەویست. ئەو دەیخواست لەتەک نەیارانی خۆی و لەتەک هەمووی ئەوانەی کە چاودێر و پارێزەری ستەم و نادانی و تاریکین بجەنگێت. ئەو دەیویست داڵەکان بە سەر بەرزایی خانووەکان و دەشت و زەوی و کێڵگەکان وەدەرخات و پەڕەسیلکەکان و بە تایبەت کۆترەکان بۆ کلک و باڵخشاندن بە دوای یەکدا و بۆ دەربڕینی خۆشەویستی و گمەگمەکردنیان هان بدات. ئەو شەیدای دەنگ و چریکە و خوێندنی باڵندەکانی بەهار و هەموو ئەو پەڕەندانە کە خۆش ئەیانچریکاند. ئەو دینی* هەڵاتنی هەتاو و هەروەها پشکوتنی گوڵی گوڵەبەڕۆژە بوو و ئارەزوومەند بوو هەموو کەس وەک گوڵەبەڕۆژە ڕووی لە ڕۆژ بێت. لە تیشک و گەرما و ڕووی لە جوانی و ڕووی لە گەشانەوە و پشکووتن و ڕووی لە باردای و بەهرەمەندی و سوودمەندی و ڕوو لە زایاندن و بەدیهێنان و ڕوو لە ئافراندن و چێ کردن بێت. ئەو ستایشتی ڕۆژ و مێهری دەکرد و بۆ مێهر و ڕۆژ سروودی چێ دەکرد و دەیخواست جیهان هەمیشە بە تیشکی خۆر و مانگ ڕووناک ببێتەوە. زەردەشت دەیویست ژیان و تەمەنی درێژ بێت تا بتوانێت سروود و هۆنراوەکان بخوێنێت و هزر و ئەندێشە و هەستەکانی بنوسێت. هەروەهاش داواکاری تەمەندرێژی و بەختەوەری و شادمانی و کامەرانی و سەرفرازی بۆ هاوڕێیانی لەتەک هەموو خەڵک بوو.

ئەی ڕاستی و ئەی ڕامانی پاک..!
بەرەو ڕووی من بێن،
خەڵاتی تەمەندرێژیم پێ ببەخشن.
ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
بە گوتاری ڕاستی خۆت،
بە زەردەشت و هاوڕێیانی،
وزەی مینوویی و شادومانیمان خەڵات بکە،
تا بە سەر ئازار و ڕکی نەیارانماندا زاڵ ببین.
گاتا، هاتی 28، سروودی 6

ئەی مەزدا..!
ئەو چەواشەکارانەی

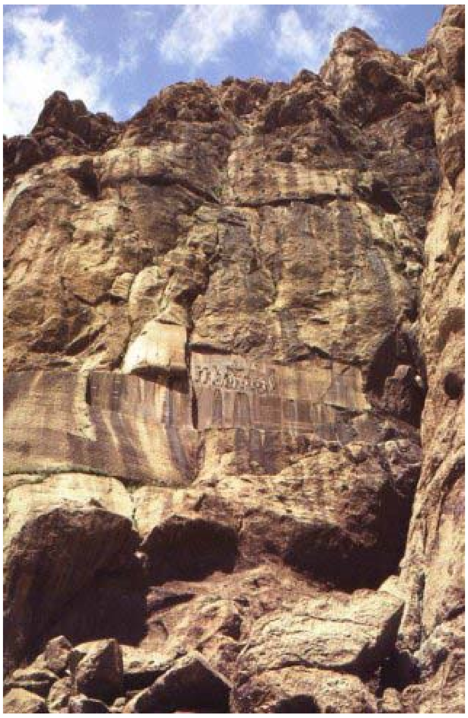

که پشت له رامانی پاک دەکەن،
با ڕەنج بکێشن و ئازار بچێژن.
ڕاستکاران که وا ناکەن، ئەوە نەبینن.
ڕاستڕەو هەرچەندەش هەژاریش بێت،
له لای ڕاستڕەوان هەر خۆشەویستە،
چەواشەکاریش،
هەرچەندە زەنگین و توانامەندیش بێت،
بێ ئەرجە.
گاتا، هاتی 47، سروودی 4

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
تۆ له بەر تریفەی رامانی پاک،
مژدەی باشترین خەڵاتت
داوەته ڕاستکرداران.
بەڵام چەواشەکار
له مێهری تۆ بەهرەمەند نابێت.
چونکه چەواشەکار،
رامان و کرداری
ناشرین و نادرووستە.
گاتا، هاتی 47، سروودی 5

زەردەشت بیستی گوشتاسپ پیاوێکی زانایە و بۆ پەرەپێدانی ڕاستی تێدەکۆشێت، بۆیە داخوازی ئەو له ڕاستی و پاکی ئەوە بوو که پاداشتی رامانی پاک ئەوە بێت که به کۆمەڵان هێزی تێڕوانینی دروست و توانای هەڵسەنگاندن و پێوەریی ڕاست و مێهرەبانی و هێمنی و موداراییی* و ئاوەدانگەری بدات و هەروەها ئارەزووی گوشتاسپ بێته دی. زەردەشت هیوادار بوو که توانای ئەوەی هەبێت که ئەو شتەی له مێشک و دڵیدایه به گەلان ڕابگەیێنێت تا کۆمەڵان ڕێگای کامەرانی و خۆشبەختی و ڕزگاری و سەرفەرازی ببیننەوە و زیندەگی به سەربەرزی و شادمانی ڕاستەقینه ببەنه سەر.

ئەی ڕاستی..!
ئەو خەڵاته به ئێمه ببەخشە،
که بەهرەی رامانی پاکە.
ئەی پاکی..!
ئارەزووەکانی گوشتائەسپ و پەیڕەوانی به جێ بهێنە.
ئەی مەزدا..!
وزەمان پێ ببەخشە،
تا پەیامی تۆ به هەمووان ڕابگەیەنین.
گاتا، هاتی 28، سروودی 7

هەروەهاش بۆ فرەشەوشتریش کە بیستبووی ڕێگای دانایی دەپێویت و دڵی بۆ ڕاستی لێدەدات، ئارەزووی رامانی پاکی بۆ هەبوو. چونکە زەردەشت دەیزانی تەنیا بە رامانی پاکەوە کەسانێکی وەک فرەشەوشتر دەتوانن ڕێبەرایەتی و سەرۆکایەتی خۆیان و خەڵکیان بەرەو ڕووناهی ببەن. بۆیە زەردەشت لە ئەهۆرای پاک، هێڤی و ئارەزووی رامانی پاکی بۆ خۆی و هەڤاڵانی دلێری دەخواست.

ئەی ئەهۆرا..!
ئەی باشترین و لە هەمووان چاکتر..!
ئەی هاودەمی باشترین ڕاستییەکان..!
لە کانگای دڵەوە تکا دەکەم،
کە جاویدانی و رامانی پاک
بە فرەشەوشتری دلێر و یارانی ببەخشیت.
گاتا، هاتی 28، سروودی 8

کردار و ویستی زەردەشت بە چەشنێک بوو کە هەرگیز نەیدەخواست ئەهۆرا مەزدا و ڕاستی و رامانی پاک لە خۆی بەڕەنجێنێت و بۆ کۆمەڵانیش ئەم شێوە کردار و ویستە ئاواتەخواز بوو.

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەی ڕاستی..!
ئەی رامانی پاک..!
بەو بەخششەی کە بۆ من هەتانە،
هەرگیز ئازارتان نادەم،
تێدەکۆشم کە ستایشتی خۆم
بە ئێوە نیاز بکەم،
کە ئێوە و توانای مینوویی ئێوە،
شایانی ستایشتن.
گاتا، هاتی 28، سروودی 9

زەردەشت لە مەزدا ئەهۆرا دەپاڕایەوە بۆ ئەو کەسانە کە دارای رامانی ڕاست و دادگەر و دروستکردار بوون، بەڵام لە هەمان کاتدا ئاوارە و ڕاکردووی دەستی ستەم و درۆ و ناپاکی بوون. زەردەشت و هەڤاڵانی هیوادار بوون کە جێگایەک ببیننەوە کە بیر و بۆچوون و ئارەزووەکانیان بە کار بهێنن و بیخەنە ناو گەڕ و ئازموونی ژیاندا. زەردەشت بە دڵ نیایشتی لە مەزدا ئەهۆرا دەکرد بۆ سەرکەوتنی ئەم کەسانە و هاتنە دیی ئاواتەکانیان. زەردەشت باوەڕی ئاوا بوو کە پاڕانەوەیەک کە لە دڵەوە هەستێت و ئەنجامی چاکەی بێت، وەڵامی دەدرێتەوە.

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئاواتی ئەو کەسانە بەجێ بهێنە،
کە دەیانناسیت و دەزانیت
ڕاستبێژ و بیرچاک و دروستکارن.
من چاک دەزانم

که تۆ وەڵامی هەر نیایشتێک
دەدەیتەوە،
که لە کانگای دڵەوە هەڵبقوڵێت و
بۆ ئارمانجێکی چاک بێت.
گاتا، هاتی 28، سروودی 10

زەردەشت لەتەک بیرکردنەوەدا سروودیشی چێ دەکرد و لە هەمان کاتیشدا ڕێبەرایەتیی کاروانیشی لە سەر شان بوو. سەرئەنجام دوای تێپەڕینی ڕۆژانی سەخت و ناهەموار و دژواری فراوان و دیتنی کۆمەڵانی خەڵک و تێپەڕکردنی دەشت و دەرە و چیا بەرزەکان گەیشتنە باژێری بەڵخە*. زەردەشت و یارانی دوای دەرکردنی ماندوویی و شەکەتی ڕێگا لە لەشیان، بڕیاری دا بۆ دیتنی کەی گوشتاسپ سەردانی قەڵاکەی بکات.

لەو سەردەمەدا کۆشکی کەی گوشتاسپ و باژێری بەڵخە، ناوەندی مشتومڕ و کێبەرکێ و لەیەکدانی رامان و بیر و بۆچوونەکان بوو. لە چواردەوری هەورامان و ناوچەکانی دی سەرزەمینی میدیا، زانایان و پەیجۆران و فەرزانەکان ڕوویان دەکردە ئەو باژێرە و لە کۆشکی شاگوشتاسپ خەریکی گفتوگۆ و پشکنین و هەڵسەنگاندن و بەراوەردکردن و لەیەکدانی ئەندێشەکان و بابەتی جۆراوجۆر و نوێ بوون. ئەم کۆمەڵە زانا و لێهاتبووە، زۆر تامەزرۆی دیداری زەردەشت ببوون، چونکە پێشتر پەسنی رامان و زانست و پاکی و ڕاستی زەردەشتیان بیستبوو. سەرئەنجام چاوەڕوانیان کۆتایی پێ هات و زەردەشت چوو بۆ سەردانی پاتشا و فەرزانەکانی.

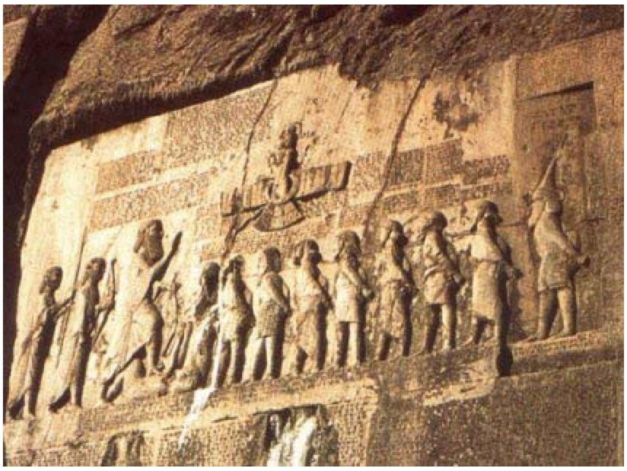

زەردەشت و زاناکان

کۆڕ و نشستێکی مەزن بوو. کەی گوشتاسپ لای ژوورەوەی تالار دانیشتبوو و جام ئەسپ و فرەشەوشتریش لێ تەنیشتی و چەندەها فەرزانەی دی بە دەوری تالاردا. یەکەمین دانیشتنی زەردەشت کە هاتبوو تا گوشتاسپ و زانایان لە هزر و رامانی خۆی ئاگادار بکات. دوای ڕێز و بەهات هاتن و درووود و بڕێک بابەتی سەرەتایی پرسیارەکانی دانیشوانی کۆڕەکە بەم چەشنە دەستی پێ کرد:

"ئەم بوونی بێکەرانە چییە، سەرەتا و شوێنی پەیدابوونی چییە؟ بوون بۆ کوێ دەڕوات و ئێمە بۆ کوێ دەچین؟ بوون لە کوێ بەدی هاتووە و کەی و چۆن بەدیهاتووە؟ کۆتایی بوون کەی و لە کوێ و چلۆنە؟ گەلۆ بوون سەرەتا و پایانێکی هەیە یان بێکۆتایی و بێکەرانە؟ بەدیهێنەری هەستی کێیە؟ ئافراندن چلۆن ئەنجامی گرتووە؟ جیهانی ئێمە چۆن بەدیهاتووە؟ ئایا جیهان لە جووڵەدایە یا ڕاوەستاوە؟ ئەگەر دەجووڵێت، بزوانی

هەمیشەیی جیهان لە چیەوەیە؟ گەڕیان و ڕۆیین و دەرهاتن و بالاکردن و گەشەکردن و گەورەبوون و پیربوون و داوەشیان و مردنی دیاردەکانی هەستی لە چیەوەیە و بۆ چییە؟ سەرەتای ئەم گەڕیان و گۆڕانکاریانە لە چی بووە و بۆ چییە؟ گەڕیان و گۆڕانکاری لە کوێ دەستی پێ کردووە و بزوێنەر و هەڵسووڕی یەکەمین کێ بووە؟ گەلۆ ئەو گەڕیان و گۆڕانەی سەرەتا بووە زنجیرە گەڕیانی دی بەدی هێناوە؟ ئەگەر وایە ئەو گەڕیان و و گۆڕانی یەکەمینە هۆ و دەندەر* و ویستی چ بووە؟ ئایا ئەو گەڕیان و ویستە، هۆشیارانە و لە ڕووی ئاگایی بووە یا نائاگاهانە و ناهۆشیارانە بووە؟ هۆ و چەمەکی* سەرەتای ئەم شوور و خرۆش و دەنگ و هەرای بوونە چ بووە؟ هاندەری یەکەمین کێ بووە و نێوانی هۆی یەکەم و هۆکانی دوایی چ پەیوەندییەک بووە و هەیە؟ مرۆڤ کێیە؟ ئەم دیاردەی هەرە سەرەکییەی سەر زەوی، مرۆڤ، ئەم بوونەوەری مێشکدار و باهۆشە، بە چ چەشنێک بەدی هاتووە و چۆنیەتیی ئافراندنی چییە؟ نێوانی ئەم بوونەوەرە و بوونەوەرانی دیکە چ پەیوەندێک هەیە؟ ئایا مرۆڤ بەرزتر لە هەموو بوونەوەرانە یا لە زنجیرەی ئافراندندا بازنەیەکە لە بازنەکانی بە یەک بەستراوی ئافراندن؟ خێرەت و هۆش و رامان و هەست و نەست و هێزەکانی دیکەی ڕەوانی مرۆڤ لە چییە؟ ڕەوشت و دیاردەکانی مرۆڤ، وەک بالاکردن و گەشەکردن و گەیینی ژیان، لە ڕووی زەوی وەریگرتووە یا مرۆڤ لە سەرەتادا بەم چەشنە بەدی هاتووە؟ بۆچی لە تەن و پەیکەر و برێک لە هێزەکانی ڕەوانی مرۆڤ و گیا و ئاژەڵەکان، زنجیرەیەکی بەستراو هەیە و مرۆڤیش بازنەیەکە لەم زنجیرەیەدا؟ ئەگەر وایە چلۆن و بۆچی مرۆڤ لە بوونەوەرانی دیکە ڕێکوپێکترە و چلۆن بە توانای بیرکردنەوە و چێ کردن و بەدیهێنان گەیشتووە؟ هێزی دروستکردن و ئافراندن لەناو مرۆڤدا لە چییە؟ ئایا ئەم وزەیە بەهرەیەکی سرووشتییە یا لە وەرزش و گەشەکردنی مێشک و ئەندێشە سەرچاوە دەگرێت؟ لە ناو ژیانی کۆمەلایەتیی مرۆڤ، چاکە و خراپە چەس، داد و ستەم و زەریفی و ناشرینی چەس؟ سەرچاوەی باشی و بەدی، داد و ستەم، قەشەنگی و ناحەزی چەس؟ ئایا کردگاری چاکە و خراپە، داد و بێداد، جوانی و ناشیرینی یەکێکە یا هەر یەک بەدیهێنەرە و دروستکەری دیاریکراوی هەیە؟ هەژاری و دەوڵەمەندی، پلەمەندی و نزمی و نابەرابەریی کۆمەلان لە چەدایە؟ بۆچە یەکێک لەو پەڕی توانا و ناز و دارایی و بووندایە، بەلام یەکێکی تر لە ناو ڕەنجبەری و داماویدایە؟ توانامەندیی و بەلەنگازی، کەسێک پاتشا و یەکێک گەدا، کەسێک سەروەر و یەکێک بندەست و ئاتاج، ئەمە چەس؟ ئایا بەخت و چارەنووس هەرمانییە*، یا مرۆڤ ناچارە، یا گرێدراوی دەستی خۆی یا کۆمەڵگایە؟ مەرگ و ژیان چییە و گەلۆ پاش مردن زیندەگییەکی نوێ دەست پێدەکات، یا ژیان لەتەک مردندا بۆ هەمیشە کۆتایی پێ دێت؟ سزا و پاداشت چییە و ئایا کەسێک کە ستەمکارە لەم جیهانە یا لە جیهانێکی دیکە دەبینێت، کەسێک کە ڕەنج و ئازار دەکێشێت، پاداشتێک لە جیهانێکی دیکە وەر دەگرێت؟ یا سزا و پاداشت نییە و هەر کەس هەر کارێکی کرد، چەند و چوون و پرسینەوەیەکی بۆ نییە؟ پێش لەوە مرۆڤ بۆ ئەم جیهانە بێت لە کوێ بووە و چۆن ژیانێکی هەبوو؟ ئافەریدەگاریش پێش لە ئافراندن لە کوێ بووە و خەریک بە چی بووە و ئایا پێش لەوە زەوی و گیا و مرۆڤ و گیانلەبەران دروست بکات، بوونەوەرانی تری بەدی هێنابوو؟ چارەنووس چییە؟ ئایا مرۆڤ لە ژیاندا سەربەستە* یا ناچارە*، ئەگەر سەربەست یا ناچاراە هۆ و چەمکی لە چیدایە؟ ئەگەر مرۆڤ ناچارە کەوایە سزا و پاداشت بۆ چییە و ئەم هەموو ئایین و داپ* و دەستوور و بەربەست و پەند و ئامۆژگارییانە بۆ چییە؟ ئافەریدەگار چییە و چ هێزێکی بە بووندا هەیە و شێوەی چۆنە و ئایا ئەو جۆرە کە مێهرپەرستان و ڕۆژپەرستان دەبێژن مێهر و هەتاو و دیاردەکانی دیکەی گەردوون یەزدانن و یا ئەمانە یەزدان نین و بە سەر هەمووی ئەمانە یەزدانێکی مەزنتر فەرمان دەدات؟"

لەمێژ بوو کە ئەم پرسیارانە لە کۆڕ و نشستەکانی شاگوشتاسپ و یارانی دەمەتەقێ و وتووێژی لێدەکرا. پەیجۆران هەر لە بەیانی تا بەری ئێوارە لەتەک یەکتردا گفتوگۆ و دەمەتەقێیان دەکرد و بۆچوون و ڕوانگا و بروای جیاوازی خۆیان دەهاوردە سەر زمان و ڕۆژیان بەم چەشنە دەبردە سەر، بێ ئەوەی ئەنجام و یا سوودێکی لێ بکەوێتەوە، ماندوو و شەکەت هەڵدەستان و دەڕۆیشتن.

ئەمڕۆش دووبارە کۆ ببوونەوە، بەڵام بە جیاوازییەکی زۆر تایبەت. ئەوەش بوونی زەردەشتی هێژا لە ناو ئەو کۆڕەدا و بە تایبەت فەرزانەی هێندی "چەنگەرگاچا"*، کە لە هێندوستانەوە بە دوای دۆزینەوەی ڕاستی وێڵ و سەرگەردان کۆشکی شاگوشتاسپی بینیبووە. دوای ئەوە کە پرسیاری زانایان کۆتایی پێ هات، هەموویان چاویان بڕییە زاری زەردەشت کە چۆن وەڵامی گشت ئەو پرسیارانە دەداتەوە. زەردەشت هەستایە سەر پێ و سەرەتا چەند سروودێک لە سروودەکانی خۆی بە ئاوازێکی خۆش و بەرز و ڕەسا خوێندەوە:

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
بە سرووشی خۆت،
من بە نیایشتەکانم،
کە پاسەوانی هەمیشەیی ڕاستی و رامانی پاکم،
فێرم بکە و پێم بێژە:
سەرەتا چۆن بوو و
ئەم بوون و ئافراندنە چلۆن بەدی هاتن؟
گاتا، هاتی 28، سروودی 11

ئەی مەزدا..!
من، زەردەشت
لایەنگری ڕاستی،
بە ئاوازێکی بڵند و ڕێزەوە
ستایشتی تۆ دەکەم،
ئارەزوومەندم هەمیشە
زمانم بۆ ڕێگای ژیریی بوێژ بکەیت و
لە بەر تریفەی رامانی پاکدا،
ئایینی خۆتم بۆ ئاشکرا و فێرم بکەیت.
گاتا، هاتی 50، سروودی 6

ئەی مەزدا..!
ئەو بەختیارییەی کە لەبەر ڕووناکیی تیشکی مینوویی،
لە ڕێگای ڕاستییەوە،
بە هەر دوو گروو مزگێنیت داوە و
ئەو ئایینەی کە بۆ فەرزانەکانە،
بە گوفتاری خۆت،
بۆ ئاگابوونەوەی ئێمە، ئاشکرا بکە
تا من، هەموو کۆمەڵان
بۆ لایەنگیری لە ئایینی ڕاستی بانگەواز بکەم.
گاتا، هاتی 31، سروودی 3

ئەی پەیجۆرانی دانش..!

ئێستا ئەم ڕاهێنان و گوتارانەی،
کە تا بە ئێستا نەبیستراون،
بۆتانی ئاشکرا دەکەم.
بێگومان، ئەم گوتانە،
بۆ ئەو کەسانە ناگەوارە کە،
بە ئامۆژگاریی درۆ،
جیهانی ڕاستی بەرەو وێرانی دەکێشن و
بۆ سەوداسەرانی مەزدا، شادیبەخش و باشترینە.
گاتا، هاتی 31، سروودی 1

پاشان زەردەشت ڕووی کردە گوشتاسپ و فەرزانەکان و فەرمووی: "گرانبەهاترین و پایەبەرزترین و باشترین و کەم وێنەترین دیاردەکان لە جیهان و هەستیدا کە ئەهۆرا مەزدای پاک بە ئێمەی بەخشیوە، رامان و خێرەتە. ئەی کەی گوشتاسپی دلێر! ئەی زانایان! پرسیارەکانتان فرە پڕواتە و دژوارن. دەبێت بۆ هەر یەکیان وەڵامی تایبەت بە خۆی و پڕ بە پێستی بدرێتەوە، منیش بۆ ئەوە کارەکەم ئاسان کردبێتەوە، لە مێشک و بیر و رامانی خۆتان یارمەتی وەردەگرم و بەرسڤی هەموو پرسیارەکان بە یەکجار دەدەمەوە."

زەردەشت ئەمەی فەرموو و لە ناو سەرسووڕمان و چاوەڕوانیی شاگوشتاسپ و زانایانی دی، دەنکە گەنمێکی دەر هێنا کە لە تۆی خامێکی سەوزدا بوو، نایە بەردەمیان و فەرمووی: "هەموو پرسیارەکانتان ئەم دەنکە گەنمە وەڵامی دەداتەوە. لەمەڕ ئەم دەنکە گەنمە بە وردی و شێنەیی بیر بکەنەوە و وەڵامی خۆتان وەرگرن." شاگوشتاسپ و یارانی کە چاوەڕوانی گوتاری دوور و درێژ و وردبینانە و گرینگ لە زەردەشت بوون، لەم کارەی زەردەشت سەریان سووڕ ما و زۆر بە لایەنەوە سەیر بوو.

خێرا بێ ئەوە بیرێکی لێ بکەنەوە، برێکیان کەوتنە پێکەنین و تیتاڵیکردن*، هێندێکیشیان گرژ و تووڕە بوون. شاگوشتائەسپیش زۆر بە گرژی و تووڕەیی ڕووی کردە زەردەشت و گوتی: "بیستبووم کە تۆ زۆر دانا و هۆشیار و ژیری..." بێ ئەوە کۆتایی بە قسەکانی بهێنێت، بە پەلە هەستایە سەر پێ و لە تالاری کۆشکەکەی چووە دەرێ. فەرزانەکانیش بە دوای ئەودا هەستان و زەردەشتیان بە جێ هێشت. تەنیا "چەنگەرگاچا"ی هێندی مایەوە. چەنگەرگاچا دەنکە گەنمەکەی لە سەر زەوی هەڵگرت و ڕووی کردە زەردەشت و گوتی: "ئەی زانا! ئەی فرە زانا! ئەی کە بانتر و سەرتر لە هەموو زانایانی جیهانی! ئەی زانسڤانی ڕووناهی! ئەی کەسێک کە دەریای مێشک و ئەندێشە و هزر و زانستی بێ سنوور و پڕفراوانە! من ساڵانی زۆری تەمەنم لە وڵاتی هێند و کشوەرەکانی دیکە بە دوای ڕازی ئافراندن، هەستی و ژیان بردووتە سەر. سەدان زانا و لێهاتوو و بەلیمەتم دیوە، بۆ گوتاری زۆربەیان گوێم گرتووە، هەزاران گوتەم بیستووە، سەدان نووسراوەم خوێندوەتەوە زۆر ڕۆژ و شەوگارم بە تەنیایی و بیرکردنەوە بردووەتە سەر، بەڵام تا پێش ئێستا ڕێگای ڕاستیم نەدۆزیبووەوە. بیستم لە نیشتمانی مانگ، لە وڵاتی چیا بەرزەکان، لە میدیا، فەرزانەیەکە هەیە کە توانیویەتی هەموو ڕازەکانی بوون و ژیان و ئافراندن بدۆزێتەوە. بەم هیوا و ئاواتە کە وەڵامی پرسیارەکانم لە لای تۆ بدۆزمەوە، بووم بە ڕێبواری ئەم ڕێگا سەخت و پڕ دژوارەی ئێرە. چەرمەسەری و ڕەنجی فرەم کێشا تا بە ئێرە گەیشتم، ئیمڕۆش کە تۆم دی، بۆم دەرکەوت ئەوەی کە بۆ تۆ لە بارەی زانست و دانایی تۆ گوتوویانە، یەک لە هەزاریش نییە. من بێگومانم کە تۆ بانتر و بەرزتر لە هەموو زانایانی جیهان. ئەی زەردەشت! دەرسیەکی* مەزنت بە من فێر کرد. دەریایەک گوتە و قسە نووسین و دەفتەر، هەموویت لە دەنکێک گەنم گونجاند و بۆ منت ئاشکرا کرد، سوپاسی بێ پایانات دەکەم. من ئەو شتەی کە پێویست بوو بۆ زانیین و تێگەیشتن، فێر بووم. تۆ کلیلی مەزنی

گەنجینەی زانستت دایە دەستم. دەبێت من بۆ وڵاتی خۆم بگەڕێمەوە، ئیدی پێویست ناکات لەمە زیاتر لێرە بمێنمەوە.

چەنگەرگاچا، هەستا و ناوچاوانی پاک و ڕووناکی زەردەشتی ماچ کرد و ڕۆیشت. زەردەشتیش بە دڵێکی پەژار و غەمگین لە هەڵسووکەوتی بە پەلە و ناوردبینانەی شاگوشتاسپ و هەڤاڵانی لە کۆشک و قەڵای گوشتاسپ چووە دەرەوە و ڕووی کردە کەپر و باخچەی خۆی. (سەبارەت بە چەشنی هەڵسووکەوتی توند و گرژی کەی گوشتائەسپ لەتەک زەردەشت لە کۆڕی یەکەمدا، چیرۆک و ئەفسانەی جۆراجۆر گوتراوە، کە هەموویان نیشانەی ئەوەیە کە لە دیداری یەکەمی نێوان زەردەشت و شاگوشتاسپ شتێک بەدی نەکراوە، و زەردەشت زیز بووە و دەر کراوە)

دوای کۆتایی پێهاتنی وتەی زانای هێندی و پاشان ڕۆیشتنیشی، گوشتاسپ و زانایانی دەوروبەری سەریان سووڕ ما و کەوتنە بیرکردنەوە و پرسیار لە خۆیان، ئەو دەنکە گەنمەی زەردەشت چیی تێدا بوو کە ئەو زانا سەرگەردانەی هیندی ئاوا شاد و دڵخۆش و بێ وستان و کەیفخۆش گەڕایەوە بۆ وڵاتی خۆی؟ (دەبێژن چەنگەرگاچا هەمان زانای هیندییە کێ لە دوای گەڕانەوەی بۆ هێند نووسراوە بەناوبانگەکەی "ڕیگڤیدا"ی بە چەشنی سروود نووسی. ڕیگڤیدا لە نووسراوەکانی هەرە پیرۆز و گەورەی ڕۆژهەڵاتە).

جامئەسپ و فرەوشەوشتر زۆرتر لە هەمووان ئەم پرسیارەیان لە مێشکی خۆیان دووپات دەکردەوە. تا سەرئەنجام جامئەسپ کەوتە قسە و گوتی: "ئەی کەی گوشتاسپ! ئێمە کارێکی فرە ناشیرین و نەگونجاومان کرد کە کۆڕەکەمان بە جێ هێشت. کاری دروست و ڕەوا ئەوە بوو کە فەرزانەی هێندی کردی. زەردەشت بە نیشاندنی ئەو گەنمە بە ئێمە پەیامێکی هێنابوو، کە پێویست بوو تێ بگەیشتنایە و بیرمان بخستایەتە کار. بڕوا بکەن لەو کاتەوە کە زەردەشت ئەو دەنکە گەنمەی نیشانداین، هەست بە نائارامییەکی سەیر لە ناو دەروونم دەکەم. هەروەها هەست دەکەم دەنکە گەنمەکە لەتەک مندا وتوویژ دەکات و نهێنییەکانی دڵی خۆیم بۆ باس دەکات. من لە کردەی خۆم زۆر پەژیوانم و ئاواش بە باش دەزانم هەموومان داوای لێبوردن لە زەردەشت بکەین و جارێکی تر بانگهێشتنی بکەینەوە."

گوشتاسپ قسەکانی جامئەسپی پەژراند و ئەویش لە کردەوەی خۆی پەشیمان بوو زانایانی دەوروبەریش هەر بەم چەشنە دانیان بە هەڵەی خۆیاندا نا. بۆ پاتشا پەیکێکی شاند* بۆ لای زەردەشت بۆ لێبوردن و بۆ ئەوەی جارێکی دیکە بانگهێشتنی بکەنەوە بۆ کۆڕ و گفتوگۆکردن. زەردەشت گوێی لە پەیکەکە شل کرد و بە ڕووەیەکی خۆشەوە پێی فەرموو: "من ئەو شتەی کە پێویست بوو فێریان بکەم، کردم. ئیتر کارم لە کۆشکی شا نییە، بەڵام ئەگەر شا و هاوڕێیانی دەیانەوێ چتێک فێر بن، من هەموو بەیانییەک لەم حەوشە و باخچەدا خەریکی ڕاهێنان و فێرکردنم، خەڵک لە هەموو پلە و پایەیەک دێن و فێر دەبن، جا ئەگەر کەیگوشتاسپ و یارانیشی دەیانەوێت شتێک فێر بن دەتوانن بێنە ڕیزی شاگردەکان و دانیشن و بە گوتەکانی من گوێ بدەن."

پەیکەکە گەڕایەوە و پەیامی زەردەشتی گەیاند. کەیگوشتاسپ لە چەشنی وەڵامی زەردەشت زۆر تووڕە بوو. پێی وابوو چۆن زەردەشت پاتشایەک وەک گوشتاسپ بۆ فێرگەکەی خۆی بانگ دەکات؟ گوشتاسپ وەرامی زەردەشتی بۆ جامئەسپی گێڕایەوە. جامئەسپ دەستی کرد بە پێکەنین و گوتی: "ئەی پاتشا باش بزانە و وریا بە، زەردەشت ئەمجارەش وانەیەکی گەورەی بە تۆ و ئێمە دا. زەردەشت بە تۆی گوت: بۆ فێربوون دەبێت خاکی* بێت و لە قاڵبی دەستسازت بێتە دەرەوە و وەک منداڵێکی ساوا پاک و بێگەرد و سادە، ڕێگای دەبستان* بگرێتە بەر. تۆ تا زەمانێک گوشتاسپ شاهی و ناز و هێز و هەستی دەسەڵاتداری لە سەرتدایە، دڵت جێگای فێربوون و بیستنی قسەی نوێی نییە. تۆ بەند بووی بە بیر و بۆچوون و زانیارییە کۆنەکانت، کەوایە هەروا کە زەردەشت فەرموویەتی بەرگی سادەی سپی لە بەر بکە و بتی دەروونت بشکێنە تا مێشکت توانای وەرگرتنی قسەی تازە و نوێی هەبێت."

گوشتاسپ لە تووڕەبوونی خۆی پەشیمان بووەوە و زوو هەستا بەرگی گرانبەهای شاهانەی لە بەر داکەند و پڵاسی سپی و سادەی کردە بەر و لەتەک فەرزانەکان بەرەو فێرگەی زەردەشت بەڕێ کەوتن.

کاتێک کە پاتشا و هاوڕێیانی گەیشتنە کن زەردەشت، ئەو و یارانی بە ئامرازی کشتوکاڵ خەریکی کەندن و ئاوەنیای زەوی بوو. زەردەشت کە چاوی بە گوشتاسپ کەوت فەرمووی: "ئەی کەیگوشتاسپ و ئەی جامئەسپ و فرەشەوشتر و ئەی زانایان! چەندە بە جێ و لە کاتی باشدا هاتن. من یاران و شاگردانم ماندووین، تکایە ئێمە پشوویێک دەدەین و ئێوە خەریکی کێڵاندن بن."

گوشتاسپشا تۆزێک تێک چوو بەڵام چۆن پێی سەلمێندرا کە زەردەشت قسەی نابەجێ و نەگونجاو ناکات و هەرچەندەش حەزی بەم کارە نەدەکرد بەڵام بە نابەدڵییەوە ملی لێ نا و ئەوانیتریش بە دوایدا دەستیان پێ کرد و تاوێکی پێ نەچوو کە کەیفخۆشییەکی سەیر هەموویانی داگرت. کەسانێک کە تا ئەو کاتەی تەمنیان دەستیان لە پاچ پێمەڕە و گاسن نەکەوتبوو، ئێستاکە بە دڵخۆشییەکی سەیر، خەریکی کێڵانی زەوی بوون، ئەویش بە خۆشی و حەزێکی زۆر. پێدەکەنیان و تەنانەت چەند کەسێکی دەنگخۆشیان دەستیان کرد بە ستران گوتن. ماوەیەکی پێ نەچوو ئینجا زەردەشت فەرمووی کە پشوویەک بدەن. گوشتاسپ و هەڤاڵانی بە سەرپڕوومەتی ئارەقاوی هاتن بۆ ژێر سێبەری دارێک کە زەردەشت و یارانی لە ژێری دانیشتبوون. هەموویان کەیفخۆش و بەدەماخ بوون و هەروەهاش ماندوو، بەڵام هەستیان بە سووکی و تازەیی دەکرد، هەروەک بارێک لە سەر شانیان لاچووبێت وا بوو.

زەردەشت ڕووی کردە گوشتاسپشا و فەرمووی: "یەکێک لە خراپەکارییەکانی جەمشیدشا ئەوە بوو کە کاری مێشکی و لە کاری لەشی جودا کردبوو. هەر کەسێکی بۆ کارێکی دیاری کردبوو. جەمشید کاری مێشکی و هۆشی لە پەیوەندی ڕاستەوخۆی لەش و جەستە جیا کردبوو. بەشی هەرە گەورەی ماندوویی و داوەشیان و سستی و توندی و تیژی و نائارامی و نائاسوودەیی و نەخۆشیی فەرمانڕەوایان و بە گشتی دەست و پێ سپیان، دووربوون و نەکردنی کار و وەرزشی لەشە. ئێوە لە بەیانی تا شەو دادەنیشن و قسە دەکەن و دەستوور و فەرمان دەدەن ئەشێت باش بزانن کە لەشی ئێوە نیازمەندی جووڵان و گەڕیانی هەیە. ئەگەر ئێوە بەم نیازە سرووشتیەی لەشتان وەڵام نەدەنەوە، لەشتان دادەوەشێت و بە داوەشینی لەشتان، ڕەوانتانیش دادەوەشێت. ئەم ماندوویی و سیسییەی هەمیشەیی کە لە ناوتاندایە، هەرچی دەرمانی بۆ بە کار بێنن، بێهوودە و بێسوودە، هەوڵ بدەن ئەم ئامۆژگارییەتان لە یاد نەچێت. لە هەر کارێکدا کە هەن، هەرگیز کاری لەشی و جووڵان و گەڕیان لە بیر مەکەن و لەشی خۆتان بخەنە کار و بەم چەشنە ماندوویی و داوەشان لە گیانتان دوور و پاک دەکەنەوە".

پاشان کەیگوشتاسپ فەرمووی: "ئەی زەردەشت ئێمە لە ڕازی ئەو دەنکە گەنمە تێ نەگەیشتین و لە کردەوەی خۆمان فرە پەشیوانین و بۆیە داوای لێبوردن و بەخشینت لێ دەکەین و ئێستاش ئامادەین گوێت لێ بگرین".

زەردەشت بە جەواڵی گەنمێک کە لە تەنیشتیدا بوو ڕووی کرد و فەرمووی: "ئێستا کاتی وەشاندنی گەنمەکەیە، هەستن و گەنمەکە هەڵگرن و لەم زەویە کە ئاوەنیا کراوە بیژرێنن". گوشتاسپ و هاوڕێیانی هەستان و گەنمەکەیان چاند و پاشان دڵخۆش گەڕانەوە بۆ لای زەردەشت.

زەردەشت ڕووی کردە کەیگوشتاسپ و فەرمووی: "گەنمەکەتان کردە ژێر خاک و داتانپۆشی و دەمیان بۆ قسەکردن بەسترا. ئێستا کە گەنمێک نییە منیش شتێکم نییە بۆ گوتن". گوشتاسپ و زانایانی لە وەڵامی زەردەشت سەریان سووڕ ما و گوتیان: "ئەی زەردەشت! ئێمە لە گوتەکانی تۆ سەر دەر ناکەین. ئەگەر دەنکی گەنم نییە، خۆت دەتوانی ڕاز و نهێنییەکەیمان بۆ باس بکەی".

زەردەشت پێکەنی و گوتی: "ئەز ئامۆژگارم* و ئامۆژگاری ڕاستەقینە فێر ناکات، بەڵکوو بە ئاگا دێنێت" (هۆشیار دەکات). پاشان زەردەشت سروودێکی کە سەبارەت بە فێربوونی خۆی گوتبووی بەم چەشنە خوێندەوە:

چونکە بەم ڕاهێنانە ناڕاستە،
بواری هەڵبژاردنی ڕێگا،
ڕوون و ئاشکرا نییە،
من، هەر وەک ئامۆژگارێک،
کە هەڵبژاردەی مەزدایە،
بەرەو ڕووی ئێوە دێم،
تا هەر دوو گروو ڕابهێنم،
بەرابەری ڕاستی بژین.
گاتا، هاتی 31، سروودی 2

پاشان زەردەشت دەستی کێشا بۆ ڕانێک*کە خەریکی لەوەڕین بوون. نیشانی شاگوشتاسپ و فەرزانەکانی دا و فەرمووی: " ئایا ئەگەر من و هەر کەسێکی تر، ساڵانی ساڵ خەریکی فێرکردنی زمان و قسەکردن بەم مەڕانە بێت، دەتوانێت شتێک فێری ئەم مەڕانە بکات؟ هەرگیز نەخێر، بەڵام زارۆلەیەک هێشتا تەمەنی بە دوو ساڵ نەگەیشتووە، بەو وشەگەلە کە دایژ و کەسووکاری دەیخەنە سەر زاری، فێری ئاخافتن دەبێت. کەوایە جیاوازیی نێوانی مەڕ و زارۆکی مرۆڤ لە چیدایە؟ لەو هێزە نووستووەی ئاخافتن کە لە ناو منداڵی مرۆڤدا هەیە و دایک بە هەوڵ و کۆششی خۆی بە خەبەری دێنێت، بەڵام ئەم وزەیە لە مەڕدا نییە. جا مرۆڤ لە هەموو زەمینەکاندا بەم چەشنەیە. مرۆڤ دارای وزە و توانامەندییەکی فرە مەزنە کە نووستووە. بۆ تێگەیشتن پێویستی بە هێمبوون* هەیە و دەبێت فێرکەر ئەم هێزە بێدار بێنێت و مێشکەکان ئامادەی وەرگرتن بکات بە هەمان چەشن کە من پێشتر لە سروودێکدا گووتوومە":

ئەم ئایینە،
بۆ مرۆڤی هۆشیار
کە بە ژیری لێی تێ بگات و
بە هێزی مینوویی،
بە گوفتار و کرداری خۆی
پشتیوان و چاودێری ڕاستی بکات،
ڕوون و ئاشکرایە.
ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
کەسێکی ئاوا، لە لایەنی تۆوە
شایستەترین یاوەر و ڕێپیشاندەری مرۆڤە.
گاتا، هاتی 31، سروودی 22

"ئەی کەیگوشتاسپ! مامۆستای ڕاستەقینە نابێژێت و فێر ناکات، بەڵام کارێک دەکات کە قوتابییەکان بە مێشک و رامانی خۆیان تێ بگەن و تۆش پێویستە ئاوا بکەی. تۆ دەبێت خۆت بیر بکەیتەوە و ئەو شتەی کە گەرەکە من ببێژم تۆ خۆت بیدۆزیتەوە. من تەنیا پەنجەرەی رامان و ئەندێشەی تۆ دەکەمەوە و لەمەولا ئیتر خۆتی کە دەشێت بە چاوەکانت دەروەی پەنجەرەکە بڕوانی. شاگوشتاسپ، هەستە و چاوێک بخشێنە بە کێڵگەکە و بۆ منی بڵێ کە ئەم گەنمەی چاندتان چۆنی دەبینی"؟

کەیگوشتاسپ ڕوانییە زەویەکە و گوتی: "ئەو شتەی کە دەزانم ئەوەیە گەنمێک کە ئیمرۆ چاندمان ماوەیەکی پێ ناچێت بە هۆی تیشکی هەتاو و ئاو و هەوا چەکەرە دەکات و سەر لە زەوی دەردێنێت. کە وابوو گەنم بە دەرهاتن لە ناو ئەنبار و گۆنیەدا و بە چاندن لە خاکدا و گەیشتنی ئاو بەخەبەر دێت. هەروەک نموونەی مناڵەکە و کردنەوەی زمان و دەست کردنی بە ئاخافتن. هێزەکانی نووستووی دەروونی گەنیش بەخەبەر دێت و گەنم ڕوو لە سەوزبوون و باڵاکردن دەکات. لەم دیاردە بچووکەدا دەتوانین بڵێین کە لە ڕەوان و مێشک و هۆش و بیر و دڵی مرۆڤدا جیهانێکی نووستوو هەیە کە ئەگەر زەمینەکانی بۆ خۆش و ئامادە بکرێت، ئەوە زیندوو و بێدار و بەخەبەر دێت".

کاتێک گوتەکانی شاگوشتاسپ گەیشتە ئەم شوێنە، لە ناکاو جامئەسپ هاوارێکی پڕ لە خۆشیی تێکەڵ بە گەشکە کێشا و خۆی پێ نەگیرا و خۆی نزیک زەردەشت خستەوە و گوتی: "ئەی زانای ڕۆژگار! بەو کورتە قسەیە کە لە بارەی بەخەبەرهاتنی رامان گوتت، هەموو شتەکانم بۆ ڕوون بووەوە و هەزاران وانەت فێر کردم. تۆ بەو پەلەپیتکە کە لە مێشکی منت دا، منت لە خەونێکی گران بەخەبەر هێنا. ئێستا من دەتوانم بیر بکەمەوە و ئەگەر ڕێگەم بدەی دەتوانم لەمەڕ گەنمەکە تێڕوانینی خۆم بڵێم".

زەردەشت فەرمووی: "ئەی جامئەسپ! لە بارەی دانایی بەڕێزتان شتی فرەم بیستووە. ئەو چتەی کە تێگەیشتویت بیڵێ. دەڵێن توانای رامان و ئەندێشەی تۆ زۆر بانە و ئاسۆی هزرت فراوان".

جامئەسپ دەستی کرد بە ئاخافتن و گوتی: "ئەی زەردەشت! ئەو شتەی کە من بۆی چووم و تێگەیشتم ئەویە، تۆ بە کێشانی سەرنجی ئێمە بۆ دەنکی گەنم، بە ئێمە ئەم مەبەستەت گەیاند کە لە بری ئەوەی وەک هەمیشە دانیشین و ڕۆژانێکی زۆر و درێژ سەبارەت بەمجۆرە پرسیارانە دەمەتەقێ بکەین، لە بارەی یەک نموونەی ئاوا پچووک و ساکار و سەرنجڕاکێشی بوون وەک دەنکە گەنمێک، بیر بکەینەوە و بە جێگای خەیاڵ و گومانچنی*، گەنم بچێنین و لە نزیکەوە بیخەینە ژێر سەرنج و وردبینی و رامان، پاشان بزانین چۆن پێڤاژۆکانی ڕوواندن و گەیین تێپەڕ دەکات. تۆ بە ئێمەت فێر کرد کە ئەو شتەی سوودی لێ وەرناگیرێت، ڕووی تێ نەکەین و بە پێچەوانە ڕوو بکەینە تشتێک کە توانای دیتنی ئەو شتەمان هەبێت تا ئێمە. شتێک وەک دەنکی گەنم بە درووستی نەناسین و لە ڕاز و نەهێنیەکانی دەروونی ئەو تێ نەگەین و نەیدۆزینەوە، هەرگیز بە ناسینی ئەو نادیارانەی کە ئێمە بە دوایدا وێڵین سەرکەوتوو نابین. تۆ رامان و ئەندێشەی ئێمەت لە بێسنووری بە سنووداری کێشاند. ئێستا بە بوونی ئەم مۆمە کە تۆ بۆ منت داگرساند دەتوانم بەرپێم ببینم، نە زۆر دوور، بەڵام ئەگەر توانای بینینی بەرپای خۆمم هەبێت بێگومان دەتوانم زۆر دووریش ببینم. چونکە لە دڵۆپ دڵۆپی ئاو، ڕووبار و چۆم و زەریا درووست دەبێت و لە هەنگاوە پچووکەکان فەرسەخ بەدی دێت و لە دیتنییەکانە کە نادیارەکان دەبینرێت".

"تۆ ئێمەت فێر کرد کە گەنم دانەیەکی بێگانە، بەڵام لە هەمان کاتیشدا گیانی هەیە و بە ئەندازەی جیهانێک ڕاز و نەهێنی لە ناویدا نووستووە. گەنم دانەیەکی بێگیان و جوودایە، بەڵام هەر کە چاندرا و زەمینەکانی ئاو و خاک و هەتاو و هەوای بۆ ساز و ڕێک کرا،گیانی زیندووی بە ئاگا دێت و لە ناو پێواژۆی چەکەرەکردن و باڵاکێشان دەکەوێت. کەوایە هیچ شتێک لە جیهاندا مردوو و بێگیان نییە. هەموو تشتێک بە چتەکانی دیکە پەیوەند و بەندە و بەوانە ڕاوەستاو و دیارە. ئەی زەردەشتی بەشکۆ! چ دەرسێکی مەزنت بە ئێمە دا، لە گومانەوە بەرەو رامان و لە رامانەوە بۆ بینین، ئەو دیتنەی کە جیهان بە چەشنی زیندوو و دروست دەبینرێت و هەموو شتێک بە یەک بەندکراو و بەستراو و پێکەوەبوون، بزانین".

زەردەشت بە بیستنی وتەکانی شاگوشتاسپ و جامئەسپ پڕ کەیفخۆش بوو. خەندەیەکی خۆشی لە دڵەوە کرد پاشان ڕووی کردە شاگوشتاسپ فەرمووی: "شاگوشتاسپ، وەک لە ڕازی گەنمەکە تێ گەیشتی ئێستاکەش کۆشش بکە بە هەمان شێوەی جووتیار، کە گەنم دەچێنێت و وزەی ڕوواندن و گەیین و زایینی بەخەبەر

دەهێنێت، تۆش دانەی گەنمەکە بەرە بۆ ناو کێڵگەی ڕەوان و مێشکت و هێزی ڕوواندن و باڵاکێشان و زایینی، لە ناو ڕامان و ئەندێشەی خۆت بە ئاگا بێنە".

بە فەرموودەکانی زەردەشت، گوشتاسپ و جامئەسپ و زانایانی دیکەش چوونە ناو بیرکردنەوەیەکی قووڵ، بەڵام پەیوەندییەک کە لە نێوانی گەنم و ڕەوان و هزری خۆیانیان نەدۆزییەوە. سەرئەنجام جامئەسپ ڕووی کردە زەردەشت و گوتی: "ئەی مامۆستای مەزن! ئێمە لەم وتەی ئێوە هیچ تێ ناگەیشتین، خۆت یارمەتیمان بدە و ڕاز و نهێنیی گوتنەکەی خۆت بدرکێنە".

زەردەشت ماوەیەک بێدەنگ ما و پاشان دەستی کرد بە ئاخافتن: "دەتوانم بڵێم کە مرۆڤ لەم جیهانە بە سێ جۆرە، یەکەم خەڵکێک چاویان هەیە بەلام نابینن، گوێیان هەیە بەڵام نابیستن، ئەمانە کەڕ و کوێر دێنە ڕووی ئەم جیهانە و کەڕ کوێریش لەم جیهانە دەڕۆن. بۆ ئەمانە هەڵهاتنی خۆر و ئاوابوونی وەک یەکە، ئەمانە تیشکی گەرم و ڕووناکی هەتاو و شەماڵەکردن و ئاوابوونی نابینن و هەستی پێ ناکەن. گرووی دووهەم، جیهانی دەوروبەری خۆیان دەبینن و دەبیستن، بەڵام دیتنی ئەمانە وەک تیشکدانەوەی شەوق لە ناو ئاوێنەدایە و بیستنیشان وەک پەژواک* لە کێودایە. ئەمانە ئەو شتەی کە بەم چەشنە دەیبینن و دەیبیستن، دەیبەنە ناو مێشک و هزریان و ڕێک بە هەمان شێوە دەیتاڤێنن*. ئەندێشە و مێشکی ئەمانە هەرگیز توانامەندیی گۆڕانی دیتنییەکان و بیستنییەکانیان نییە و لە هەمان پێواژۆ و سنووریکدا کە هەن دەمێننەوە، نە شتێک بە ئازموون و پاشکەوتی ڕامان و ڕەوانیان زیدەتر دەکەن و نە بۆ گەشەکردنی کۆمەڵگا گاڤێک دەنێن. بەڵام دەستەی سێهەم: دەنگ و کاردانەوەیان لەتەک دوو دەستەی پێشوو جیاوازە. ئەمانە دەیبەنە ناو کێڵگەی ڕامان و هزر و ڕەوانی خۆیان و دەیخەنە ژێر کاریگەری وزەکانی پڕتوانای دەروونی ناو مێشکیان و لەو چەشنەی کە بووە دەیگۆڕن و دەیزێنن. دەیهاڕن و دەیدەن لە بێژنگ و پوخت دەیشێلن و گەشەی پێ دەدەن و پاشان بەرهەمێکی نوێی لێ بە دەست دێنن. سازکەران و داهێنەران و بەدیهێنەرانی چاند* و مێژوو و ژیاری* ئەم جیهانە لەم گرووپەن. هونەرمەندا، هەڵبەستوانانی ئەڤین و ڕاستی، ڕۆشنبیران، زانایان، لێهاتووان، بەدیهێنەران، فەرزانەکان، ویژەران و هۆشیاران هەموو لە ناو ئەم دەستەیە سەر هەڵدەدەن و هەر ئەمانەن کە جیهان بەرەو پێشکەوتن و ئاوەدانی دەبەن. پرسیار ئایا کەسێک توانای ئەمەی هەیە کە بەم ئاست و پلەی گەشەدانی ڕامان و ڕەوانییە بگات؟ ئەرێ هەیە، بەڵام بە مەرجێکی زۆر گەورە: ئەویش وەگڕخستن و وەرزیدەکردن* و چڕبوونەوەی ڕامان. هەرگیز ڕامانێکی پووک و بەتاڵ و ڕەوانێکی سست و پووچەڵ و مێشکێکی سووک و لاواز، توانای گۆڕاندنی دیتنییەکان و بیستنیەکان جیهانی نییە. ئەگەر مێشک و ڕەوانێکی گوتەیەک ببێژێت و بنووسێت قسە و نووسیاوەکانی پڕوپووچ و بێ واتە یا فرت و فێڵ و درۆیە. لەمەڕ دێوپەرستان بێژم، گوتەی من بۆ ئەمانە ئەمەیە کە ئێوە تەنها هەتاو و مێهر دەبینن. تیشکدانەوەی هزری ئێوە لەم دوو دیاردە، تیشکدانەوەیەکی ئاوێنەییە، ڕۆژ و مێهر هیچ کاریگەریەکی لە ئەندێشە و ڕەوانی ئێوە نییە و ئەگەریش هەبێت لە سنوور و ئەندازەی هەمان تیشکدانەوەی ئاوێنەکەیە. من دەبێژم ئێوە خۆر و مێهر بهێننە ناو ئەندێشە و ڕەوانی خۆتان و پەروەردەی بکەن و گۆڕان و گەشەی پێ بدەن. کە ئەگەر واتان کرد پاشان دەبینن کە خۆر و مێهر لە ڕەوان و ڕامان و دڵی ئێوە سەر هەڵدێنێت و بۆ خۆتان دەبنە هەتاو و ڕووناکی، پاشان دەبینن کە یەکەم دڵ و گیانی خۆتان و لە دوایی جیهانێک ڕۆشن دەکەنەوە. ئەو ڕوون بوونەوە (ئاگایی دڵ) کە من دەبێژم، هەر ئەو گۆڕانی بیستنییەکان و دیتنییەکانی جیهان و گەردوون لەناو دڵەکان و هەڵاتنی ڕۆژ و تیشکدانەوەی لە دڵەکانە، هەر ئەم هۆشیاری و ڕۆشن بوونەوەیە کە ڕێگا بۆ ڕێبوار تا بێکەران دیار و ڕووناک دەکاتەوە و دەیباتە ژوانی خۆشبەختی و ڕزگاریی ڕاستی".

ئەو ڕۆژە کۆتایی پێ هات و شاگوشتاسپ و هاوڕێیانی گەڕانەوە بۆ کۆشکیان، بەڵام جامئەسپ لە هەموویان فرەتر چبوە ژێر کاریگەری هزر و ڕامانی زەردەشت. جامئەسپ ئارامی لێ بڕابوو و بەردەوام گوتەکانی زەردەشت لای خۆی دووپات دەکردەوە و لە بارەی ڕاز و نهێنیی گەنمەکە بیری دەکردەوە. جامئەسپ چووە

ماڵەوە و دوای خواردنی شێو چوو بنوێ، بەڵام خەو بە چاوی نەدەهات. سیمای ڕووناکی زەردەشتی دەهاتە بەرچاو و فەرموودەکانی دەهاتە بیر. سەرئەنجام خەوی لێکەوت و پاشان خەونێکی سەیری دی.

جامئەسپ لە خەونی دیی کە لە ناو گەنمزارێکدایە. گوڵی گەنمەکە کە سەری دەرهێنابوو پرسی: "ئەی گەنمی جوان! تۆ کێی چما شێوەی ئێمەی مرۆڤت هەیە"؟ گەنم کەوتە وەڵام و گوتی: "سەرگوزەشتەی من دوور و درێژە، من هەمان دانەی گەنمم کە باپیرە مەزنی* ئێوە منی خوارد و لە بەهشت دەریان کرد. جامئەسپ بە بیستن ئەم قسەیە تێک چوو و گوتی: "ئەی هاوار! کەوایە تۆ بووی ئێمەت بەم هەموو دەرد و ڕەنج و پەرێشانیانە گرفتار کرد؟ تۆ بووی بە هۆی ئەوە کە ئێمەیان لەو جیهانە جوان و ئاسوودەیە دەربهێنن و بۆ ئەم جیهانی پڕ لە ستەم و بێدادی، خەم و سەختی، دژواری و مەرگ و پرسە دووچار کرد؟ تۆ بوویت کە ئەم گۆی زەوییەت ئالوودە و ئاڵۆزاند، تۆ بوویت کە مرۆڤی ستەمکارانت بەدی هێنا تا هەزاران خراپەکاری و بێدادی لە سەر تۆپی زەوی بکەن".

کاتێک گوتەکانی جامئەسپ گەیشتە ئێرە، دەنکە گەنمەکە دایە قاقای خەندە و گوتی: "دەبێت تۆ قسەی ئاوا بکەی، چونکە لە چەند و چوون و هیچ شتێکی من ئاگادار نییت. تۆ بۆ ئەوەی لە ڕاستی و دروستیی کاری من تێ بگەیت پێویست بوو لە سەردەمی باپیری خۆت بژیایەتی، ئینجا مانای ڕەنج و سەختی و ڕاز و نهێنیی کاری منت بۆ دەر دەکەوت و تێ دەگەیشتی. لە زەمانێکدا کە باپیری تۆ لە بەهشتدا بوو، لەوێ هیچ کارێک نەبوو، لەتەک هاوسەری خۆیدا هەر لە بەیانی تا شەو بەتاڵ و وێڵ دەگەڕیا. هیچ ویست و حەز و خۆشی و هیوا و بزاڤ و بەرزی و نزمی و کام و کار و داهێنەرییەکیان نەبوو. کاری ئەوان تەنها خواردن و خواردنەوە بوو. ژیانێکی سادەی گیایی و ئاژەڵی. بەڵام چون مرۆڤ دارای مێشک و هۆشە، سەرئەنجام لەو ژیانە یەکجۆرەیە ماندوو و بە تەنگ هات و وەڕەس بوو و هەوڵی ڕزگاربوون و دۆزینەوەی ڕێگایەکی بۆ خۆی لەو ژیانە یەکسانە دا. هەر لێرەوە بوو کە یەکەمین بزاڤ و هەڵخڕاندنی مێشکی تیادا دروست بوو. مرۆڤ پای نایە پێواژۆیەکی نوێ، ئەوەش جیهانی بیرکردنەوە و رامان و گەڕیان، جیهانی دۆزینەوە و ئازموون و تاقیکردنەوە. باپیرەگەورە گوتی من دەبێت خۆم تاقی بکەمەوە و خۆم بیر بکەمەوە و بۆ یەکەمین ئازموون دەبێت کارێک بکەم. ئەوەش ڕێک هەمان فەرمانێک بوو کە پێشتر بە ئەو درابوو، ئایا فەرمانی نەخواردنی گەنم درووستە یان نا؟ لە سەرەتادا باپیرەگەورە ترسا، بەڵام سەرئەنجام رامان و گوشاری دۆزینەوە و لێکۆڵینەوە، وروژاندی کە نزیکی گەنم ببێتەوە دوای دوودڵێکی زۆر بڕیاری شکاندنی فەرمانی دا و گەنمی خوارد و لە هەمان کاتیشدا لە بەهشت وەدەر کرا. سەیر ئەوە بوو دوای دەرکردنی مرۆڤ لە بەهشت، تێکۆشا و گەڕیا بۆ دۆزینەوەی خۆراک و دۆزیشیەوە. بەم چەشنە ژیانی نوێی دەست پێ کرد. ژیانی خۆش و شیرینی کار و ئافراندن. لەمەودوا مرۆڤ پێی نایە ناو هەوراز و نشێوی ژیان. هاوکات لەتەک کار و ئافراندندا، رامانی گەشەی دەکرد و هۆش و خێرەتی وەرزیدەتر دەبوو و شادیی ڕاستەقینە دەکەوتە دڵیەوە. باوەڕم وایە کە تۆ لەم مانای ئەمە تێدەگەی، چونکە خۆت بە دوای دۆزینەوە و بیرکردنەوە و ئافراندنی. تۆ باش دەزانی کە کاتێک شتێکی نوێ فێر دەبی و تێدەگەی و چتێکی تازە بەرهەم دەهێنی، چەندە خۆشی و شادی دەکەوێتە ناو دڵتەوە. تۆ ئێستا بە دوای دۆزینەوەی ڕازی چارەڕەشی و بەختیاریی گەلانێت. ویست و ئارەزووی تۆ گەڕانەوەی دووبارەی کۆمەڵان بۆ هەمان ژیانی پڕ لە ئاسایشت و ئاسوودەیی ڕۆژگاری بەهەشتە و منیش بۆت دەبێژم، ئەی جامئەسپ دانا! من دەنکە گەنمێکم کە ڕازی بەختیاری گەلان دەناسم، بە هەمان شێوە کە باپیرەگەورەتم لە بەهەشت وەدەرنا، توانای بردنەوەشم بۆ بەهەشتی ڕاستی هەیە. کەوایە بمناسە و تێم بگە و هەمیشە لە بیری مندا بە و بیر لە ڕازی گوتەی من بکەرەوە کە من توانای بردنەوەی مەردمم بۆ بەهەشتی ڕاستین هەیە..." کاتێک کە دەنکە گەنم ئەم قسەی کرد جامئەسپ بە قوقەی کەڵەشێری لە خەو ڕابوو.

جامئەسپ ئەو ڕۆژە زووتر لە هەموو کەسێ چوو بۆ فێرگەکەی زەردەشت، پاشان بە پەلە خەونەکەی بۆ زەردەشت گێڕایەوە و داوای وەرگێڕانی خەونەکەی کرد. زەردەشت بۆ خەونەکانی خەڵک زۆر ڕێزی دادەنا. لە

خەونەکانیان بۆ ناسینی دەروون و ڕەوانیان کەڵکی وەردەگرت. زەردەشت بە جامئەسپی فەرموو: "ئەو گەنمە کە هاتە خەونی تۆ، ویژدان و هۆشیاری خۆت بوو کە بە چەشنی خەون لە ڕووت ئاشکرا بووە و تۆ زیندانی کۆشک قەڵای شاگوشتاسپ و ئەزموون و بیر و بڕوا دێرینەکانتی، ئەو گەنمەش چەکەرەی رامان و خێرەتی تۆیە کە لە زەمینی هزرت چێندرا و لە ڕەوتی ڕوواندن و گەیین و گەشەکردندا دانراوە. ئێستا ئەمە پێواژۆیەکی تازەیە کە خودی ئاگای تۆ گۆڕانی بە سەرتا هێناوە و بە چەشنی تۆم* چووەتە خەونی تۆ و تۆش دیوتە. دەنکە گەنمەکە هەمان خودی ئاگا و چەکەرەی رامان و خێرەتی و ئەندێشەی تۆیە. دەیەوێت تۆ لە بەند و کۆیلەتیی ئەندێشە و بڕوا کۆنەکانت، کە تەنانەت لەتەکیشیدا سازگار نییە، ئازاد و ڕزگارت بکات و ڕزگاریشت دەکات. تۆ لە تار و پۆی دواکەوتوویی و گۆج و وەستاویی ئەو رامانە ڕزگار دەبێت کە بە چاوی تۆ وەک بەهەشت دەبینرا، گۆڕانکارییەکی پڕ لە فەراز و نشێو و بزاڤێکی هزریی و رامانی بە سەرتا دێت. خەونی تۆ بەم چەشنە دەبێژێت. ئێستا لەمەڕ خۆت بیر بکەرەوە و ئەو شتەی کە لە یەکەمین گوتەی من لە بارەی گەنم تێدەگەی بۆ منی بێژە".

جامئەسپ بە بۆنەی وەرگێڕانی لە زەردەشت سپاسی کرد دوای تاوێک بیرکردنەوە گوتی: "گومانم بۆی دەچێت کە مرۆڤیش وەک تۆمی گەنم وابێت. تا زەمانێک لە ناو هەنبانە و ئەنباردا شاراوە بێت، جووڵە و گەشەکردنێکی نییە و لە خۆیدا شتێک ناڕوێنێت و نازێنێت، بەڵام هەر کە لە زیندان و بەندی خامۆشی و بەستراویی هاتە دەرەوە و پێی نایە ناو ڕووپەلی ژیان و گەردوونەوە و هەروەها کەوتە شوێنی شیاوی خۆی و کەوتە کۆشش و گەڕیان، ئینجا گیانی خامۆشی بەخەبەر دێت و گەشە دەکات و دانەی لێ بەدی دێت".

زەردەشت فەرمووی: "ئەمەی کە گوتت ڕاستە، کەوایە تۆ قاڵبی رامان و باوەڕە دێرینەکانت بشکێنە و پا بنێ جیهانی زایاندن و باڵاکردن و گەشەکردن، تا هەموو هێزەکانی دەروون و دەرڤەت، زایەند و بەتوان و بەگڕ بێت، هەمان شێوە کە من پێشتر لە سروودەکانم ئاماژەم بۆ کردووە".

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
چلۆن لە بەر تیشکی تریفەی ڕاستیدا،
دە هێزی دەر و ناوەوەی من،
بەدیهێنەر و توانامەند و داگرساو دەبن؟
ئەی مەزدا..!
چلۆن بکەم تا بەمانە (دە هێز)
بە گەشەکردن و جاویدان بوون بگەم و
منیش ئەم دووانە پێشکەشی کۆمەڵان بکەم؟
گاتا، هاتی 44، سروودی 18

(مەبەست لە دە هێزی دەر و ناوەوەی مرۆڤ ئەمانەن: بیستن، بینین، چێژتن، بۆنکردن، هەستکردن، توانامەندبوون، داهێنان، خێرابوون، تێگەیشتن، دووربین بوون یان پێشبینی کردن)

زەردەشت لە جامئەسپی پرسی: "چی دیکە لە دەنکی گەنم دەزانی؟"

جامئەسپ وەرامی دایەوە: "لەم سروودە مەزن و پڕواتەدا کە خوێندت وا دەردەکەوێت کە زایەندی بەهێز و داگرساویی وزەکانی دە دانەی مرۆڤ، لە ڕاستییەوەیە، و هەروەها لە یەکێک لە ڕاهێنانەکانی دیکە فەرمووت کە ڕاستی لە فەلسەفەی مندا تەنها گوتەی ڕاست نییە، بەڵکوو هەنجار فەرمانڕەوایە بە سەر بوون و لە سەر

ڕەوانی مرۆڤدا. هەروەهاش گوتت کە جیهان لە سەر هەنجار و ڕێکوپێکی دامزراوە و ئەو هەنجارەی کە بە سەر جیهانی بووندا فەرمان دەدات، سرووشت و نیهادی مرۆڤیشی لە ژێر دەستەڵاتدایە. پوختەی ئەم گوتارە ئەمەیە کە دانەی گەنم دیاردەیەکی بچووکە لە بوون، کە لە ناویدا هەنجارێکی ڕاوەستاو هەیە و سەوزبوون و گوڵدانی گەنمیش لەوەدایە. بۆیە دەڵێن: لە گەنم، گەنم و لە جۆ، جۆ دەڕوێت".

زەردەشت فەرمووی: "ئەی جامئەسپ! وتەیەکی بەنرخ و پڕبەهات وت. بە ڕاستی شایانی ئەوەیت کە مرۆڤ بە تۆ ببێژێت زانا و هەروەها شاگوشتاسپ گەلێک سەرفەراز و بەختەوەرە کە شالیارێکی وەک بەرێزتی هەیە. ئێستا کە هەنجاری دەروونی گەنمت ناسی، باشتر وایە کە هەنجار لە شێوەی گشتی و ڕەها دەربهێنین و جوان و ورد شی بکەینەوە. ئەمە ڕێباز و ڕەوشی منە. من لە ئاخافتن و دواندنی بابەتی ڕەها پارێز دەکەم،مرۆڤ بەرەو سەرلێشێوایی دەبات. لە کاتی ڕوو بەڕوو بوونەوە لەتەک پرسیارێکی نوێدا، تێدەکۆشم بەش بەش شی بکەمەوە و هەر بەشێکیش بە وردی بیناسم لێی بکۆڵمەوە. پاشان ئەنجامی بەشەکان کۆ دەکەمەوە و وەرامی ئەو پرسیارە دەبینمەوە. ئێمە دەنکە گەنمەکەمان شی کردەوە و دیمان لە دەنکێکی گەنمدا، یاسا و بنچینەیەکی هەستی فەرمان دەدات. ئێستا گەنمەکە کە تێدەپەڕێنین و دەچین بەرەو دیاردەکانی دیکە، کاتێک ئەوانیشمان بە هەنجارەوە بینی و ناسی، ئینجا تێدەگەین کە بە سەر بوونی گشتی و ڕەهادا، هەنجاری گشتی و ڕەها فەرمان دەدات و هەنجاری فەرمانڕەوا بە سەر بوونی گشتیدا، هەمان هەنجاریش فەرمانڕەوایە بە سەر پارچەکانی دیکەی بوونە. مرۆڤیش بەشێکە لە بەشەکانی بوون و لە ژێر فەرمانی هەنجاری بووندایە و هەنجارێک کە بە سەر گەردوون فەرمان دەدات، هەموو بەشەکانی بوون و هەروەهاش بوونی مرۆڤیش دەگەرێتەوە. کار و کاردانەوەی چاک هی کەسێکە کە لە هەنجاری هەستی پەیڕەوی بکات و توانامەندی ڕاستەقینە هی کەسێکە کە بە سەر ئارەزوو و خواستەکانی* ناهەنجاری زاڵ بێت. ڕاستی هەنجاری بوونە. ڕاستی سەرمایەی بەختیاریی و ڕزگارییە".

لەم کاتەدا سێبەری ڕۆژ گەیشتبووە داوێنی چیاکانی هەورامان و ڕۆژ کۆتایی پێ هات، زەردەشتیش هەستا و ئامادەی نوێژی* ئێوارە بوو و جامئەسپیش هەستا و ڕۆیشتەوە بۆ سەرای خۆی.